

SIIRTOLAISUUS

MIGRATION

2/2020

1. TULEVAN TOIMITUSJOHTAJAN
SAARA PELLANDERIN HAASTATTELU
2. FINNISH MUNICIPALITIES AND DEMOGRAPHIC
CHANGE
3. IN MEMORIAM: PERTTI PAASIO,
RISTO LAAKKONEN & J. DONALD WILSON

SIIRTOLAISUUS MIGRATION

46. vuosikerta / Volume 46
ISSN 0355-3779 (painettu)
ISSN 1799-6406 (verkkójulkaisu)

Päätoimittaja / Editor-in-Chief
Tuomas Martikainen

**Toimitussihteeri / Editorial
Assistant**
Kirsi Sainio

Toimittajat / Editors
Elli Heikkilä
Marja Tiilikainen
Miika Tervonen

Taitto / Layout
Kirsi Sainio

Julkaisija / Publisher
Siirtolaisuusinstituutti
Migration Institute of Finland

Tilaushinta / Subscriptions
4 numeroa / nummer / issues
20 € / vuosi / år / year

Painopaikka / Print
Painosalama Oy

Yksittäisten kirjoittajien mielipiteet
ovat heidän omiaan.

SISÄLTÖ

3
5
9
13
17
20
22
23
25
28
29
31
32
33

TUOMAS MARTIKAINEN

Pakolaisista koronaan

MAARIT MÄKINEN JA TANJA PÄÄLLYSAHO

Suomen kieltä, digitaitoja vai
vuorovaikutustaitoja?

ELINA TURJANMAA

Conflict, solidarity, and acculturation

KETTUNEN, RAUHUT & JUNTUNEN

Why some municipalities succeed and
others do not?

EERO SORILA

Kanadansuomalaisten
jättiläissaavutus Suur-Vancouverin
tuntumassa

KOLUMNI: ANTERO LEITZINGER

Rajat kiinni

KOLUMNI: ELLI HEIKKILÄ

Third Culture Kids as a Specific
Migrant Group

KOLUMNI: EVELIINA LYYTINEN

"Rebellious research" on deportability

SEMINAARIT / KONFERENSSIT

KIRJA-ARVIOT

HENKILÖSTÖUUTISET

IN MEMORIAM

Pertti Paasio

IN MEMORIAM

Risto Laakkonen

IN MEMORIAM

J. Donald Wilson

Siirtolaisuusinstituutti
Migrationsinstitutet
Migration Institute of Finland
Hämeenkatu 13, 20500 Turku
Finland

Puh. / Tel.
+ 358 2 2840 440
kirsi.sainio@utu.fi
siirtolaisuusinstituutti.fi
migrationinstitute.fi

PÄÄKIRJOITUS

Tuomas Martikainen

FT, dosentti, Toimitusjohtaja
Siirtolaisuusinstituutti
tmartik@utu.fi

Pakolaisista koronaan

Aloitin Siirtolaisuusinstituutin johtajana elokuussa 2015. Hetken päästä sekasortoisen Lähi-idän melskeet rantautuivat Eurooppaan, media vyörytti eteen kuvastoa turvaa etsivistä ihmisjoukoista ja kaikki puhuivat ”pakolaiskriisistä”. Ihmiset jatkoivat asiasta puhumista vielä pitkään sen jälkeen, kun pakolaistilanne kevään 2016 myötä rauhoittui. Kaksi viime vuotta keskusteltiin puolestaan ikääntyvästä väestöstä, laskeneesta syntyvyydestä ja ulkomaisen työvoiman tarpeesta. Kaikki muuttui maaliskuussa 2020, kun koronaviruspandemia muutti lähes kaikkien meidän arkipäivän uudelleenlaiseksi. Kesän korvilla ihmiset alkavat pikkuhiljaa kurkkia koloistaan, nuuhkia kevään kukkia ja toivoa paluuta arkeen.

Kun nyt jatkan matkaani eteenpäin, on hyvä aika pohtia mitä kuluneiden viiden vuoden aikana on tapahtunut Siirtolaisuusinstituutissa. Kaikkein merkittävin muutos liittyy ihmisiin. Moni upea kollega on eläköitynyt ja siirtynyt instituutin käytäviltä emerituksiksi. Samalla tilalle on noussut uusi sukupolvi, jonka työ alkaa vähitellen tulla näkyviin. Olemme aktiivisesti etsineet, ja myös löytäneet, uusia tulolähteitä hankerahoituksesta. Tutkimushankkeiden kautta olemme saaneet paljon uutta henkilökuntaa ja samalla lähes kaksinkertaistuneet. Toukokuussa 2020 instituutissa työskenteli, tavalla tai toisella, yhteensä 28 henkeä. Heistä 20 on aloittanut työnsä minun jälkeen.

Henkilömäärän ja tutkimushankkeiden, sekä niistä johtuvan yleisen toimeliaisuuden kasvun lisäksi, kenties merkittävin toiminnan taustalla jyllännyt muutos on digi-

talisaatio. Mobiiliyhteesopivat verkkosivut, Facebook, Twitter ja YouTube, joista kaikista meidät löytää, on vain murroksen näkyvin osa. Digitalisaatio muokkaa vähitellen uusiksi kirjastoa, arkistoa, julkaisutoimintaa, tutkimuksen tekemisistä, tapahtumien järjestämistä, keskinäistä viestintäämme, jne. tavalla, jonka läpäisevyyttä emme vielä täysin edes näe. Se luo uusia yleisöjä, vaatii avoimuutta ja saavutettavuutta, sekä monin muun tavoin muuttaa tapaamme elää ja työskennellä. Tällä tiellä olemme vasta alussa, mutta viime kuukausien koronapandemian joukkopako kotisohville on avannut monien silmät työnteon eri muotoihin ja paikkoihin.

Vaikka Siirtolaisuusinstituutti on oma yksittäinen organisaationsa, ja ehkä meillä on joitain omintakeisia työkuulttuurin piirteitä, niin viime kädessä olemme osa yksilöiden ja yhteisöjen verkostoja. Yhteydenpito muiden kanssa on ymmärtääkseni se tärkein asia, jonka avulla opimme uutta, teemme omasta työstämme parempaa ja jota kautta työmme saavutukset löytävät niitä tarvitsevat. Tutkimustieto ei ole koskaan paikallista tai kansallista, vaikka sen käyttö ja arvostus sitä saattavat olla, vaan se kumpuaa vuorovaikutuksesta muiden kanssa. Tästä johtuen haluan omasta puolestani kiittää niitä lukemattomia yhteistyökumppaneita, joiden kanssa olen viimeisen viiden vuoden ajan kanssa ollut etuoikeutettu työskentelemään.

Siirtolaisuusinstituutin hallitus valitsi instituutin seuraavaksi toimitusjohtajaksi VTT Saara Pellanderin. Toivotan Saaralle antoisaa matkaa Siirtolaisuusinstituutin peräsimessä!

From Refugees to COVID-19

I started as the Director of Migration Institute of Finland in August 2015. Almost immediately, we saw a great number of people fleeing from the turmoil of the Middle East and seeking protection in Europe. Everyone talked about the “refugee crises”, and they kept talking about it long after the situation calmed down in spring 2016. In Finland, during the last two years we have seen much talk of declining fertility, aging population and a need for foreign workforce. Everything changed again in March 2020, as the COVID-19 pandemic locked us inside and changed the everyday. Now people are gradually looking outside again, sniffing the spring and hoping that things will become more normal again.

As I now will move forward, it provides me an opportunity think what has taken place during the past five years at the Migration Institute. The greatest change has to do with people. Several fantastic employees have retired. Now we have a new generation of people whose work is gradually coming to sight. We have actively sought as well as found new funding resources through projects. Thereby we have benefitted from numerous researchers and almost doubled in size. In May 2020, we had 28 employees of various kinds, of whom 20 have started at the Migration Institute after me.

Beside growing staff and research projects, and activities associated with those, we have entered into a period of intensifying digitali-

zation. Now our homepages are better suited for mobile use, as well as we are active on Facebook, Twitter and YouTube. These are, however, only a small, visible part of digitalization. We are witnessing an uneven but steady process whereby our work in archive, library, administration, research, events, information services, etc. is increasingly digitized. While the full impact and scope of these novelties is yet hard to see, the change is already there and it will continue. Digitalization demands from us openness, creativity and accessibility, and affects in many ways our everyday work. The COVID-19 pandemic forced us to make offices of our living rooms, and it has opened our eyes to new places of work.

The strength of the Migration Institute is beside our own work in the multiplicity of networks where we collaborate. Through our networks we learn new things, make our work better, and improve the impact of our research. The quality of research is never fundamentally local or national, but rather emerges from collaboration on a global scope. Therefore I want to thank all the fantastic individuals and organizations that I have had the privilege to work with during the past years.

The board of the Migration Institute of Finland selected PhD Saara Pellader as the new director. She will start 1 August 2020. I wish Saara the best of success in her new position!

Maarit Mäkinen

YTT, Tutkija, Tampereen yliopisto

Tanja Päälysaaho

KL, Kouluttaja, Seinäjoen koulutus kuntayhtymä

Suomen kieltä, digitaitoja vai vuorovaikutustaitoja?

Perustaidot maahanmuuttajien näkökulmasta

Avainsanat: maahanmuuttajien perustaidot, kotoutumiskoulutus, PIAAC, aikuiset maahanmuuttajat

Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n Suomea koskevan arvion mukaan maahanmuuttajien integroituminen vaikeutuu ja mahdollisesti estyy heikkojen perustaitojen vuoksi. Perustaidoiksi se nimeää luku-, numero- ja digitaidot. OECD:n tulkinta ohjaa merkittävästi jäsenmaidensa koulutuspoliittisia linjauksia, mikä voi johtaa yksipuoliseen koulustarpeiden tarkasteluun globalisoituvan maailmantalouden viitekehityksessä ilman muita näkökulmia. Artikkelin kuvaamalla haastattelututkimuksella haluttiin laajentaa ymmärrystä maahanmuuttajien tarvitsemista perustaidoista heidän itsensä ja kouluttajien tulkitsemina. Tutkimuksella voitiin nostaa esiin myös niitä maahanmuuttajien vahvuuksia, joita ei mainita hallinnollisissa ohjelmissa, mutta jotka voivat olla työelämää ja yhteiskuntaa rikastavia.

Kansainvälisen aikuisten perustaitoja mittaavan PIAAC-tutkimuksen mukaan heikko koulutustausta ja puutteelliset perustaidot vaikeuttavat selvästi maahanmuuttajien integroitumista uuteen yhteiskuntaan. Tutkimuksen Suomea koskevassa arvioissa maahanmuuttajat mainitaan heikkojen perustaitojen riskiryhmänä, jotka tarvitsevat koulutuksellista erityistukea. Tutkimus määrittelee perustaidoiksi luku-, numero- ja tietotekniikkaa hyödyntävät ongelmanratkaisutaidot, jotka ovat välttämättömiä nopeasti muuttuvassa kilpailutaloudessa menestymiseksi.

Suomeen tulevien maahanmuuttajien taitotaso on hyvin vaihtelevaa koulutustaustasta, iästä ja maahanmuuton syistä riippuen. Heikoin koulutustausta on yleensä turvapaikanhakijoina tulleilla iäkkäillä henkilöillä sekä naisilla. Vastaanottokeskuksissa tehdyn osaamiskartoituksen mukaan seitsemällä prosentilla turvapaikanhakijoista ei ollut lainkaan luku- tai kirjoitustaitoa omalla äidinkielellään ja 73 prosenttia tarvitsi harjoitusta latinalaisella kirjaimistolla. Toisaalta monilla oli myös koulutustaustaa, ja työkokemusta oli lähes kaikilla.

Kotoutumislain määrittelemät tärkeimmät valmiudet liittyvät integroitumista edistäviin taitoihin, jotka kuvataan PIAACin esittämiä perustaitoja hieman laajemmin. Opetushallitus on asettanut kotoutumiskoulutuksen tavoitteeksi sellaiset suomen tai ruotsin kielen valmiudet, joita maahanmuuttaja tarvitsee toimiakseen arkielämässä, yhteiskunnassa, työelämässä ja jatkokoulutuksessa. Kieli- ja viestintätaitotavoitteet sisältävät sanaston, aihepiirien, kuuntelemisen, puhumisen, lukemisen, kirjoittamisen ja numeeristen taitojen opiskelua. Kirjoittamisen oppimistavoitteet sisältävät myös tietoteknisiä taitoja kuten yksinkertaista tekstinkäsittelyosaamista. Kieli- ja viestintätaidot on määritelty tavoitetasolle B1.1 eli toimiva peruskielitaito.

OECD:n teettämä PIAAC-tutkimus ohjaa koulutuspoliittisia linjauksia kansallises-

ti erilaisten ohjelmien kautta. Esimerkiksi käynnissä olevassa opetus- ja kulttuuriministeriön Taito-ohjelmassa (2014-2020) pyritään perustaidoiltaan heikkojen aikuisten, kuten osa maahanmuuttajista, valmiuksien kohtamiseen. PIAAC-tutkimuksen tarjoama perustaitojen kolmijakomalli on kuitenkin yksinkertaistava ilman diskurssin muiden tasojen kuten aikuiskoulutuksen ammattilaisten näkemysten huomioimista sekä niiden aikuisten näkemyksiä, joita perustaitojen kehittäminen koskettaa.

Maahanmuuttajien perustaidot esitetään PIAAC-tutkimuksessa digitalisoituvan maailmantalouden ja työelämän vaatimusten viitekehyksissä. Jos maahanmuuttajien kotoutumista tarkastellaan vain taloudellisesta näkökulmasta ja kotoutumista rakennetaan vain työhön ja koulutukseen osallistumisen kautta, heidän paikkansa yhteiskunnassa näyttäytyy etupäässä passiivisena. Jos taas kotoutujat nähdään yksilöllisine taitoineen resurssina yhteisölle ja yhteiskunnalle, heidän kansalaisuutensa rakentuu kohti aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Tutkimuksessamme tarkastelimme maahanmuuttajien perustaitoja heidän itsensä ja pedagogisten ammattilaisten määrittelemänä arjen tilanteiden ja tarpeiden kontekstissa. Tutkimuksella halusimme selvittää, millaisia perustaitoja maahanmuuttajat kokevat tarvitsevänsä ja mikä kannustaa niiden kehittämiseen. Tavoitteemme oli nostaa esiin myös niitä maahanmuuttajien nimeämiä taitoja ja vahvuuksia, joita ei mainita hallinnollisissa ohjelmissa, mutta jotka voivat olla työelämää ja yhteiskuntaa rikastavia. Keväällä 2019 haastattelimme tutkimusta varten 17 maahanmuuttajaa ja 12 koulutuksia tai hankkeita toteuttavaa aikuiskoulutuksen ammattilaista. Pääteemaksi esitettiin maahanmuuttajien perustaidot, niiden kehittämiseen kannustavat tekijät ja haasteet sekä taitojen kehittämisen merkitykset.

Myös vuorovaikutus ja positiivisuus ovat perustaitoja

Haastatellut hanketoimijat ja maahanmuuttajien kouluttajat tarkastelivat maahanmuuttajien perustaitoja ja niiden riittävyttä erityisesti tutkinto- ja työelämävaatimusten risteyksessä. Tavoiteltavina perustaitoina mainittiin kielitaito, digitaidot, laskutaidot, itseohjautuvuus ja oppimaan oppiminen. Suomalaisten tutkintojen suorittaminen voi olla työelämässä selviämistä vaativampaa. Useat kouluttajat totesivat tutkintojärjestelmän ja kotoutumissuunnitelmien olevan liian vaativia monille maahanmuuttajille: *"Suurin hankaluus on, että odotukset ovat jär-*

jettömät [- -] Ajatellaan et ihminen oppii kielen vuodessa ja sit mennään töihin". Keskusteluissa esiintyi myös perustaitojen kulttuurisidonnaisuus. Eri kulttuureissa luku- ja kirjoitustaitoa arvostetaan eri tavoin, eikä niitä useinkaan tarvita esimerkiksi kaupassa työskentelyyn.

Maahanmuuttajien haastatteluissa perustaidoista puhuttiin suhteessa konkreettisiin asioihin, kuten ammattiin, taloudelliseen toimeentuloon ja perheen hyvinvointiin. Ongelmalliseksi koettiin jo olemassa olevien vahvuuksien ja taitojen osoittaminen sekä hyödyntäminen ilman riittävää kielitaitoa. Heikko kielitaito hidastaa monen maahanmuuttajan kotoutumista hyvinkin pitkään ja samalla jarruttaa muiden taitojen kehittämistä: *"Olen Suomessa viisi vuotta, en osaa edes yksinkertaisia asioita. [- -] Sanon vain hyvää huomenta ja moi moi."*

Useimpien maahanmuuttajien mielestä kielen osaamisen jälkeen toisena on opittava ammatti. Nuoremmat haastateltavat pitivät digitaalisia taitoja itsestäänselvyytensä ja joillakin käsitys omista taidoista saattoi olla hyvin optimistinen. Digitaaliset taidot saatettiin mieltää riittäviksi, jos matkapuhelinta käytetään sanakirjana tai sosiaalisena mediana. Iäkkäät haastateltavat kertoivat tukeutuvansa lasten apuun digitaalisissa palveluissa. Ryhmäkeskusteluissa nostettiin esiin ammattiin liittyvien taitojen lisäksi henkilökohtaisia taitoja ja vahvuuksia, kuten viestintätaidot, vuorovaikutus, positiivisuus, ystävällisyys, huolenpito ja rohkeus.

Tavoitteena osallisuus

Vieraaseen maahan ja kulttuuriympäristöön asettuminen vaatii aina uuden oppimista, ja aiemmin opitut perustaidot eivät useinkaan riitä toisessa ympäristössä toimimiseen. Haastattelumme kouluttajat ja hanketoimijat painottivat yksilöllisiä tarpeita ja kannustavia tekijöitä perustaitojen kehittämiseksi: *"Opiskelussa pitää löytää merkitys juuri minulle [- -] se voi olla että ymmärtää lapsen kouluasioista, osaa hoitaa laskut, ymmärtää lääkereseptit, laitteen käyttöohjeet [- -]."* Esimerkiksi digitaito ei ehkä ollut relevantti aiemmin, mutta *"on helppo motivoita, kun tarve tunnustetaan"*.

Monilla taitojen kehittämiseen ja uusien oppimiseen kannustaa tavoite olla osana yhteiskuntaa. Päätös jatkaa elämää Suomessa kannustaa unkarilaista miestä: *"Minä haluan Suomen kansalaisuus. Minä osiin kodin -- minä haluan elää Suomessa."* Monet maahanmuuttajat painottivat tarvetta päästä työhön ja harjoittaa ammattiaan.

Suomeen työn takia muuttaneen ukrainalaisen tavoitteena oli sosiaalisen aseman ja

taloudellisen tilanteen parantaminen. Kannustavana tekijänä oli koettu työttömyys: *"Olimme työttömiä ja olla työttömiä mulle oli tosi kamala -"* Monet köyhistä oloista lähteneet maahanmuuttajat pitivät tavoitteenaan hyvää taloudellista toimeentuloa: *"Tietysti se on raha. Jos haluat enemmän rahaa tai työskentele enemmän tai opiskele sinulle sitten parempi palkka, kyllä. Siksi on logiikka, mistä se tulee. Ehkä köyhästä elämästä."*

Onnistuminen perustaitojen kehittämisessä kuten kielen tai matematiikan opinnoissa sekä palaute opettajalta tai ystävältä kannustavat. Vertaisryhmät ovat toimineet hyvin kannustavina ja motivaatiota vahvistavina toiminnan muotoina. Vertaistoiminnassa menestyminen suomen kielellä antoi maahanmuuttajille pystyvyyden tunteita ja synnytti osallisuutta toimintaan, jossa he ovat tottuneet näkemään kantasuomalaisia.

"En jaksa, mutta mä istun ja opiskelen"

Perustaitojen kehittäminen integroitumista edistävänä prosessina on monesti kivikkoisen. Perustaitojen lisäksi olisi kyettävä paikkaamaan jotain suurempaa. Hanketoimijat ja kouluttajat kertoivat erilaisista oppimisen tavoista ja merkityksistä, jotka voivat törmätä toiseen kulttuuriympäristöön siirryttäessä: *"[- -] on monenlaista oppimisen hankaluutta, koulujärjestelmän erilaisuutta, isompia haasteita kuin luku-, kirjoitus- tai laskutaidot. [- -] Ei kertotaulu auta, jos ei tiedä mihin sitä käytetään ja tarvitaan."*

Perustaitojen harjoittelu aikuisiällä Suomessa oli monille maahanmuuttajalle haastava tilanne. Monilla syntymämaassa suoritetuista opinnoista oli kulunut pitkä aika, joten he eivät kokeneet enää hallitsevansa keskeisiä taitoja: *"[- -] mä opiskelin yliopiston matematiikan ja se kaikki, mutta en muista, koska se oli 15 vuotta sitten."* Kymmenen vuotta Suomessa asunut ukrainalainen mies kertoi turhautumisestaan opinnoissa. Silloin ajatus syntymämaahan palaamisesta käy mielessä. *"[- -] joskus minä en halua ja en jaksa, mutta mä istun ja opiskelen. Se pakko. Mulla ei oo motivaatio, haluaa itkeä ja opiskella, koska en jaksa ja usein nukahtui kirjan kanssa."*

Perustaitojen oppimisen haasteiden tunnistaminen vaatii pedagogista ammattitaitoa ja herkkyyttä huomata taustalla olevia tekijöitä, kuten kotimaan tilanteisiin ja pakomatkaan liittyviä rasitteita. Aiempi elämä on saattanut olla lähinnä selviytymistä vailla opiskelumahdollisuuksia. Syntymämaassa koettu köyhyys tai korruptio oli hankaloittanut joidenkin haastateltavien koulunkäyntiä. Heikoimmilla ovat yleensä ne, joilla ei ole luku- ja kirjoitustaitoa edes omalla äidinkie-

lellään tai joilla on taustanaan traumaattinen historia kotimaassaan.

Hankitut taidot lisäävät mahdollisuuksia uusien hankkimiselle

Tutkimuksemme osallistuneet maahanmuuttajat antoivat perustaitojen kehittämiselle yksilöllisiä sekä yhteiskunnallista osallisuutta edistäviä merkityksiä. Perustaitojen kehittämisen merkitykset ovat moninaisia ja kumuloituvia eli hankitut taidot lisäävät mahdollisuuksia uusien taitojen hankkimiselle. Tutkimuksemme mukaan hyvin merkittävä kielitaidon kehittymisen merkitys on mahdollisuus todistaa osaamisensa työmarkkinoilla. Köyhyydessä eläneelle rahan merkitys korostuu unelmien toteuttajana, hyvän elintason ja turvallisen elämän takaajana.

Perustaitojen kehittämisellä on tutkimuksemme mukaan sosiaaliseen elämään ja osallistumiseen liittyviä merkityksiä. Maahanmuuttajat kertoivat, miten kielen oppimisen kautta *"tutustuu naapureihin, erilaisiin ihmisiin"* ja voi pyytää apua tarvittaessa. Haastatellut kouluttajat ja hanketoimijat kertoivat laajasti havaitsemistaan perustaitojen kehittämisen merkityksistä: *"elämän uudelleen rakentaminen, oma pysyvyyden tunne, olla osana yhteiskuntaa, itsetunto kehittyy, saa työpaikan, mielekästä tekemistä ja seuraa."*

Tutkimuksemme mukaan perustaitojen kehittäminen vaikuttaa yleensä maahanmuuttajia aktiivisesti ja vie elämää toivotuun suuntaan. Tästä kertovia indikaattoreita olivat itsevarmuuden ja opiskelumahdollisuuksien lisääntyminen, sosiaalisten verkostojen laajeneminen ja elämänhallinnan paraneminen. Huolestuttavia ja osallisuutta heikentäviä löydöksiä tutkimuksemme olivat epätoivon ilmaukset kielen opiskelussa sekä turhautuminen, väsymys ja haaveiden karkaaminen.

Työelämä, yhteiskunnan rakenteet ja kulttuuri asettavat ulkoisia ehtoja kotoutumiselle taitovaatimuksineen, mutta maahanmuuttajien olemassa olevien taitojen tunnistaminen edistää yhteiskunnan ja maahanmuuttajien tarpeiden yhteensovittamista.

Lähteitä

- Malin, A., Sulkunen, S. & Laine, K. (2013). *Kansainvälisen aikuistutkimuksen ensituloksia. PIAAC 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2013:19.*
- Morgan, C. & Volante, L. (2016). A review of the Organisation for Economic Cooperation and Development's International educa-

- tion surveys: Governance, human capital discourses, and policy debates. *Policy Futures in Education* 14(6), 775–792.
- Musset, P. (2015). *Building Skills For All: A Review of Finland. Policy insights on literacy, numeracy and digital skills from the survey of adult skills. OECD Skills Studies*. OECD 2015: <http://www.oecd.org/finland/Building-Skills-For-All-A-Review-of-Finland.pdf>
- OECD (2015). *OECD Skills Studies. Data Policy Reviews of Adult Skills: Finland. Preliminary version*. Paris: OECD Publishing.
- OPH (2012). *Aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet*. 2012:1.
- Sandberg, T. & Stordell, E. (2016). *Vastaanottokeksyksissä toteutettu alkuvaiheen osaamisen tunnistaminen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämä osaamiskartoitus: https://minedu.fi/documents/1410845/4240776/VOK-raportti_2016/86ea0123-d929-4aa6-b453-95eaa1ec2dd7/VOK-raportti_2016.pdf (27.5.2019).
- Tammelin-Laine, T. (2014). *Aletaan alusta. Luku- ja kirjoitustaidottomat aikuiset uutta kieltä oppimassa*. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Turtiainen, K., Kokkonen, T. & Viitasalo, K. (2018). Aktiivisen kansalaisuuden mahdollisuudet kotouttamistyön ulkoisten ehtojen ja maahanmuuttajien tarpeiden ristipaineessa. *Janus* 26(4), 343–360.

COLONIAL/RACIAL HISTORIES, NATIONAL NARRATIVES AND TRANSNATIONAL MIGRATION -KONFERENSSI

11–13 January 2021, University of Helsinki, Finland

20TH NORDIC MIGRATION RESEARCH CONFERENCE & 17TH ETMU CONFERENCE

Covid-19 -pandemian vuoksi kansainvälisen Colonial/Racial Histories, National Narratives and Transnational Migration -konferenssin ajankohta Helsingin yliopistossa on muuttunut!

Uusi päivämäärä on 11.-13.1.2021 ja konferenssi tullaan järjestämään niin, että osallistuminen on tarvittaessa mahdollista myös digitaalisesti. Konferenssi on samalla kertaa kahden vuoden välein pidettävä pohjoismainen Nordic Migration Conference sekä vuosittain järjestettävä ETMU-päivät. Konferenssin järjestävät Siirtolaisuusinstituutti, CEREN/Helsingin yliopisto, Nordic Migration Research (NMR) ja Etnisten suhteiden ja kansainvälisen muuttoliikkeen tutkimuksen seura (ETMU).

Due to the Covid-19 situation and global uncertainty it causes, all the events in the University of Helsinki that are planned for summer and early autumn 2020 have been postponed. Therefore, the organizing committee has made an official decision to postpone the 20th Nordic Migration Research Conference and the 17th ETMU conference and it will be organized jointly at the University of Helsinki, Finland, on January 11–13, 2021, under the theme of Colonial/Racial Histories, National Narratives and Transnational Migration.

More information / Lisätietoa:

<https://www.helsinki.fi/en/conferences/20th-nordic-migration-research-conference-and-17th-etmu-conference>

Elina Turjanmaa

Erikoistutkija, Siirtolaisuusinstituutti

Conflict, solidarity, and acculturation

Adolescents' adaptation and perceptions of intergenerational relations after immigration

Keywords: Adolescents, immigration, immigrant families, intergenerational relationships, adaptation, acculturation

Article is a part of the *Lectio Praecursoria* of doctoral dissertation

Most of us have an experience of being someone's child. Relationships towards one's parents are often at the same time self-evident and complicated. We may feel a deep connection to our parents, no matter how they are. We may feel loyalty to our parents and are willing to support and help them. Simultaneously, our parents may irritate us, and we may disagree and argue with them without wanting to abandon them.

In psychological studies, the relationship between adolescents and parents has been recognized as a crucial social environment for adolescents' adaptation and development. Family relations form a central adaptation environment also for immigrant adolescents.

From the ecological perspective, the family environment interacts with other social environments, such as school and transnational relationships, creating a complex space for adolescents' development and adaptation. There are also individual level characteristics and societal level values and ideologies that play important roles in adolescents' adaptation.

Intergenerational relations and immigrant adolescents' adaptation

The number of children and adolescents with an immigrant background has doubled in Finland during the last decade. In Greater

Helsinki, one in four under school-age children are of foreign background. There is a great diversity in immigrants' backgrounds. In Helsinki region, there were 141 registered mother tongues in 2019. In the whole country, the five most commonly registered languages other than our official languages Finnish and Swedish, are Russian, Estonian, Arabic, Somali, and English, in that order.

In my dissertation, I have explored how immigrant youth navigate in intergenerational relations after immigration. In other words, I have studied how adolescents manage acculturation gaps. Acculturation is a term that was introduced already in the 1930's by anthropologists. It refers to changes that take place as a result of intercultural encounters. According to John Berry, these changes happen both at the cultural and at the psychological level. Within families, these changes happen to each family member in their own way and at their own pace. This phenomenon, acculturation differences between immigrant parents and their children, is called an acculturation gap. The varying pace of language acquisition and gaining other cultural competencies among family members often results in adolescents' increased autonomy and responsibilities within their families. From the adolescents' perspective,

the changes in family roles can be rewarding and beneficial, but also a burden.

In this study, I have also asked how adolescents' perceptions of intergenerational relations relate to their adaptation. Adaptation is understood in this study widely as psychological and emotional well-being and as socio-cultural adaptation. In the case of adolescents, socio-cultural adaptation refers to, for example, enjoyment and achievement at school.

Adaptation means basically the same things for migrant and non-migrant teenagers. We know that adolescents with immigrant background in Finland get lower grades at school, have fewer close friends, experience more discrimination, and have more difficulties in communication with their parents compared to their non-migrant peers. On the other hand, many immigrant youth are doing well, and have supportive family and friend networks. It is also important to note that the school attainment of adolescents with a migrant background is dependent on the family's socioeconomic position and parental work status. Along with the growing ethnic and cultural diversity in Finland, there's an increasing need to gain more information on how immigrant adolescents are doing, and what could be done to improve their adaptation.

Adolescents' autonomy in intergenerational relations becomes increasingly negotiated after migration

It is sometimes difficult to tell, what makes the relationships in immigrant families different from those within any other families with teenagers. Expectations in adolescent-parent relationships are culturally varied, both on a family level, and on a wider cultural level. For example, family obligations and responsibilities are considered to be more demanding among families living in countries where so-called collectivistic values are cherished. Collectivism, as opposed to individualism, emphasizes the importance of a group and relationships over individuals and their aims. On a global scale, Finland may be considered to be among the most individualistic societies. This means that the majority of immigrant families in Finland have arrived from a culture that emphasizes collectivistic values more than is the case in Finland.

The nature of family ties in immigrant families, however, cannot be explained only by cultural values. First of all, migration as such changes family relationships. Second, there is a great variation on how cultural values take place in individual families depending, for example, on parents' personal values,

socioeconomic backgrounds, and family-level traditions. Third, we cannot assume that individual aims would be frowned upon in families that emphasize family responsibilities or, on the other hand, that family members would be neglected in Finnish families.

Previous research has shown that intergenerational conflicts in immigrant families often entail deeper contradictions between values and identities when compared to conflicts in non-migrant families. It has also been argued that contradictions in immigrant families are more likely to continue beyond adolescents' teenage years.

The tension between autonomy and relatedness is considered to be a central issue in intergenerational relations during adolescence. In the context of migration, the issues concerning the proper amount of autonomy for adolescents, become even more pronounced. Empirical and theoretical efforts have been made to describe how acculturation mismatch between immigrant parents and their children often leads to conflicts between generations. Whether and what kind of conflicts are harmful for immigrant adolescents' adaptation continues to be debated.

If and when acculturation is understood as a *process* and as something that increases the need to *renegotiate* family relationships, a qualitative methodology is needed. It is also necessary to conduct different levels of analysis and to utilize theorizing from different scientific fields. This study combines theoretical perspectives from three sub-fields of psychology: developmental, acculturation, and cultural psychology. In addition, psychological and sociological family research and theorizing are utilized.

Sub-studies and their results: Adolescents' perceptions of intergenerational relations

The study based mainly on 80 interviews of immigrant adolescents aged 13 to 18. The interviews were conducted in Helsinki metropolitan area in 2012. All of the interviewed adolescents had migrated to Finland with their families including at least one parent. The adolescents' countries of birth represent 20 different countries and they had stayed in Finland for less than eight years, five years on average.

In addition to adolescents' interview data, interview data of school personnel and immigrant parents, and School Health Promotion Survey data 2013 (i.e., data concerning 8th and 9th graders with foreign background, $N = 2\ 697$) are analyzed in the study. The School Health Promotion survey comprises a com-

plete sample of the age group. It is collected every other year by the Finnish National Institute for Health and Welfare. Both the interview data and the survey data cover adolescents from the biggest immigrant groups in Finland.

Adolescents' perceptions and negotiations in intergenerational relations were approached in this study through four themes. The first sub-study examined how adolescents negotiate autonomy-related conflicts with their parents. The results show how both day-to-day interaction with family members and peers, as well as wider transnational family ties contribute to adolescents' ideas of proper autonomy.

The second sub-study looked at the emotions of gratitude and indebtedness in intergenerational relations and aims to increase understanding on how these emotions shape adolescent-parent relationships and relate to adolescents' adaptation. My thesis starts with a quote from a 16-year-old boy who had stayed for seven years in Finland when I interviewed him. His statement about how the biggest reason for migration was his future, and nothing else, and how his father gave up his good job for this decision, captures one of the main findings of this thesis. Adolescents are grateful but also feel indebted to their parents because of their migration-related sacrifices. The study shows how this narrative was commonly used by adolescents from different countries, with different family backgrounds, and how an experience of these emotions has consequences for intergenerational relationships.

Sub-study three expanded the analysis of intergenerational relationships to the school context and analyzed information sharing between immigrant homes and schools. The study shows how adolescents are often in a gatekeepers' role in home-school communication. The study also addresses the power imbalance between school personnel and immigrant parents which may reduce immigrant parents' willingness to participate in school activities.

Finally, in the fourth sub-study, a comparative analysis was conducted on how perceived parental knowledge is associated with adolescents' adaptation depending on their immigrant generation, immigration background, gender, and family's socioeconomic status. The study shows that parental knowledge is related to better school grades and less anxiety among both immigrant adolescents and second-generation youth. Generational differences in the role of parental knowledge on adolescents' adaptation were found among refugee youth. In this group,

first generation adolescents' school achievement was not dependent on the level of parental knowledge unlike in other groups and among second generation adolescents with refugee background. The result supports previous studies showing the resilience and high achievement motivation among refugee youth.

More support for adolescents' navigation between cultures

There are many important aspects that affect relationships between immigrant parents and children that are only briefly touched upon in this research. For example, issues related to gender and religious practices and beliefs are often crucial elements in adolescent-parent relationships and in the acculturation process of family members. Also, it came out in the interviews with the adolescents that there were a lot of changes in family relationships that had *preceded* migration. These changes, such as a divorce or the death of a family member, may contribute to a family's decision to move and affect family relationships also after migration.

This study shows how intertwined acculturative and developmental changes are managed by immigrant adolescents. The study suggests that while adolescents are skilful in navigating in their multiple social environments, their balancing efforts could be better supported and recognized at homes and in schools.

A successful adaptation relates to adolescents' ability to build bi-cultural or multicultural identities and to be competent in two or more cultures. One thing that hampers adolescents' adaptation in Finland is that their attempts to belong to this society get often questioned or rejected. Barriers of belonging and stereotypical thinking should be recognized better in the Finnish schools that are only taking the first steps to implement anti-racist education in the classrooms.

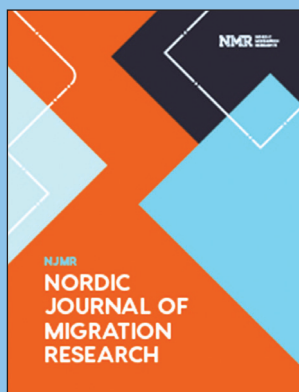
This study shows that open communication between adolescents and their parents benefits adolescents' adaptation. However, adolescents' openness may also be in conflict with their autonomy seeking and well-being. In other words, adolescents' strategies in autonomy negotiations are contextual and may support their well-being and adaptation on some dimension, while harming adaptation on another dimension. For example, hiding one's dating can both support adolescents' well-being and social relationships, and harm family relationships by decreasing open communication and trust between adolescents and their parents.

The results of this study also encourage schools to work on a better dialogue between immigrant parents and schools. By increasing awareness of adolescents' multiple perceptions of intergenerational relationships after immigration, this study can hopefully help to support immigrant adolescents' adaptation.

References

- Berry, John W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 46(1), 5–68.
- Birman, Dina & Addae, Dorothy (2015). Acculturation. In Carola Suárez-Orozco, Mona M. Abo-Zena, & Amy K. Marks (eds.), *Transitions: The development of children of immigrants*. New York: NYU Press, 122–141.
- Halme, Nina, Kuusio, Hannamaria, Kanste, Outi, Rajala, Rika, Klemetti, Reija & Seppänen, Johanna (2017). *Ulkomaista syntyperää olevien nuorten hyvinvointi Kouluterveyskyselyssä vuonna 2017*. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus.
- Harju-Luukkainen, Heidi & McElvany, Nele (2018). Immigrant student achievement

- and education policy in Finland. In Louis Volante, Don Klinger & Ozge Bilgili (eds.), *Immigrant student achievement and education policy*. Cham: Springer, 87–102.
- Helsingin kaupunki/ Tilastokeskus (2019). *Vieraskielisten yleisin äidinkieli on venäjä*. <https://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/fi/vieraskieliset>
- Kilpi-Jakonen, Elina (2012). Does Finnish educational equality extend to children of immigrants? Examining national origin, gender and the relative importance of parental resources. *Nordic Journal of Migration Research*, 2(2), 167–181.
- Tardif-Williams, Christine Y. & Fisher, Lianne (2009). Clarifying the link between acculturation experiences and parent-child relationships among families in cultural transition: The promise of contemporary critiques of acculturation psychology. *International Journal of Intercultural Relations*, 33(2), 150–161.
- Telzer, Eva (2010). Expanding the acculturation gap-distress model: An integrative review of research. *Human Development*, 53(6), 313–340.

Tutustu lehteen täällä:
<https://journal-njmr.org/>

NJMR NORDIC JOURNAL OF MIGRATION RESEARCH

Nordic Journal of Migration Research (NJMR) -lehden julkaisija on vuoden 2020 alusta alkaen Helsinki University Press. Uuden julkaisijan myötä myös lehden kotisivu ja järjestelmä artikkeleiden arviointiin jättämiseksi on uusitut.

NJMR on vertaisarvioitu, avoimeen saatavuuteen perustuva kansainvälinen lehti, joka on maksuton sekä kirjoittajille että lukijoille. Lehden on perustanut Nordic Migration Research (NMR) -tutkijaverkosto vuonna 2011. Lehdessä julkaistaan muuttoliikkeisiin liittyviä teoreettisia ja empiirisiä analyysejä monilta eri tieteenaloilta. NJMR painottaa pohjoismaista näkökulmaa, mutta ei sulje pois muussa maantieteellisessä kontekstissa tehtyä tutkimusta, erityisesti kun sillä on merkitystä myös pohjoismaiselle keskustelulle.

Pekka Kettunen

Senior Researcher, Migration Institute of Finland
pekka.kettunen@utu.fi

Daniel Rauhut

Senior Researcher, Karelian Institute, University of
Eastern Finland in Joensuu

Veera Juntunen

BSc, University of Turku

Why some municipalities succeed and others do not?

Explaining demographic changes in Finnish municipalities

Keywords: demographic change, municipalities, growing population, declining population

In most cases, demographic changes are seen as the cause of problems, especially ageing. In reality, the causalities are more complex and multifaceted (Rauhut 2012). Demographic changes within and between national borders are constant. However, when changes become persistent, they then give rise to more concern because they put pressure on local and regional planning efforts. Demographic changes are usually the result of long-term processes, which makes it important to look at the past when determining the future need for welfare services (Humer et al. 2015).

In Finland, inter-regional migration has reshaped regional population distribution, and it has contributed to regional development inequalities (Heikkilä & Pikkarainen 2009). Over the last ten years, discussions surrounding the population forecasts of local governments have highlighted shortcomings (Helin & Möttönen 2012). In Sweden, most municipalities experiencing population decline plan their activities under the assumption that the population will increase (Syssner 2014). As demographic changes are crucial for local government finances, the planning failure leaves them in an even worse situation.

This article discusses local governments in Finland, both those that have lost population and those that have gained population

in the 2000s, and it identifies the strategic approaches deployed to meet a new population reality. The long timeframe enables us to analyze the characteristics of the change and ask, what are typical features affecting whether local governments lose or gain population? We look at ten municipalities with the most decline and ten municipalities with the greatest increase in population during the period 2000–2019. Besides describing their characteristics, we explore the question more generally. The number of municipalities in Finland is currently 310, and we have selected ten municipalities at both ends.

The development, 2000–2019

When comparing the ten municipalities experiencing the highest population increase with those experiencing the highest rates of decline, several patterns emerge (Tables 1 and 2). The growing municipalities appear larger than the declining ones, and they include the second largest city in Finland, Espoo. In absolute numbers, small municipalities, such as Hyrynsalmi or Rääkkylä, have lost more than 1,000 inhabitants, and in the other group, Liminka, has grown by nearly 80 per cent, or Espoo, which added 76 000 persons in the period of 2000–2019. Further, the share of

Table 1. The ten municipalities with the largest decline in the number of inhabitants, 2000–2019 (source: Tilastokeskus).

Municipality	Population 2000	Population 2019	Demographic change 2000–2019 (%)	Under 15, 2000 (%)	Under 15, 2019 (%)	65 and over, 2000 (%)	65 and over, 2019 (%)
Hyrnsalmi	3,486	2,271	-34.9	17.1	8.9	20.5	40.7
Puolanka	3,846	2,528	-34.3	15.6	9.1	20.2	38.4
Salla	5,142	3,400	-33.9	14.6	9.0	21.9	38.7
Rääkkylä	3,175	2,126	-33.0	15.6	8.7	23.5	40.4
Rautavaara	2,377	1,602	-32.6	14.8	10.1	22.1	39.3
Kivijärvi	1,610	1,096	-31.9	19.8	13.0	20.7	39.1
Ilomantsi	7,129	4,857	-31.9	15.4	9.2	23.0	39.5
Sottunga	129	88	-31.8	17.1	2.3	28.7	43.2
Savukoski	1,472	1,005	-31.7	16.0	10.0	18.0	33.4
Vaala	4,041	2,792	-30.9	18.8	12.0	21.5	36.5

Table 2. The ten municipalities with the largest growth in the number of inhabitants, 2000–2019 (source: Tilastokeskus).

Municipality	Population 2000	Population 2019	Demographic change 2000–2019 (%)	Under 15, 2000 (%)	Under 15, 2019 (%)	65 and over, 2000 (%)	65 and over, 2019 (%)
Liminka	5,735	10,191	77.7	29.7	32.2	10.7	10.1
Jomala	3,328	5,233	57.2	21.4	21.9	12.3	15.0
Pirkkala	12,736	19,623	54.1	22.2	20.3	10.0	17.9
Kempele	12,551	18,355	46.2	26.9	23.9	6.3	15.5
Lempäälä	16,331	23,523	44.0	22.1	22.8	12.2	16.6
Espoo	213,271	289,731	35.9	21.1	18.9	8.5	14.8
Kirkkonummi	29,694	39,586	33.3	22.9	19.6	7.7	16.5
Tyrnävä	5,035	6,637	31.8	28.7	31.3	12.4	13.4
Luoto	4,111	5,417	31.8	32.4	29.2	11.0	14.5
Ylöjärvi	25,299	33,254	31.4	21.7	21.0	11.8	18.0

young persons has diminished in all ten of the declining municipalities, while the share of elderly has grown. In the growing municipalities, the share of young persons is more constant, and was high already in 2000, while in nine out of the ten municipalities the share of elderly persons has grown but remained at a relatively low level even in 2019.

In addition, we looked at several other variables characterising the municipalities. When we look at the degree of urbanisation

(taajama-aste), we can see a clear difference; all the declining municipalities are rural, with an indicator below 56.2, while the growing ones are all urban, with an average indicator of 86.5 (Tilastokeskus). Furthermore, the municipalities with a significant population increase are more urban than those municipalities that have declined the most.

An important contextual aspect can also be identified. The ten growing and ten declining municipalities are located in different

regions, but some group-related differences can be identified. However, it is not the location itself, but the local context, that is most important. Five of the ten increasing municipalities are located close to a larger city, a regional capital, and benefit from such a location.

The growing municipalities are located in Uusimaa (2), Pirkanmaa (3), North Ostrobothnia (3), Ostrobothnia (1) and Åland, which are all growing regions in Finland (in addition to five other regions). The ten declining municipalities are located in Kainuu (2), Lapland (2), North Karelia (2), North Savo (1), Central Finland (1), North Ostrobothnia (1) and Åland (1). Kainuu (-15.7), South Savo (-14.6), South-East Finland (-8.7) and Lapland (-7.6) have lost the most inhabitants in the period from 2000 to 2019, while five other regions have diminishing numbers as well. In other words, a favouring or adverse factor for a municipality seems to be the region in which it is located.

Linking economic performance and demographic change

Places with many new start-up companies and new job opportunities generate a good quality of life, and they will continue to attract new residents, new business and new investment. This leads to higher real estate prices, an increased demand for services by new inhabitants and increasing pressure on the local infrastructure. A location becomes unattractive when the major industry makes significant cuts in staffing or ceases to function. Economic recession and unemployment are repelling factors for a location, as is an insufficient or old-fashioned infrastructure, local budget deficits or local tax increases (Kotler et al. 1999). These problems are common in many rural and peripheral areas of the EU today, (ESPON 2013). Economically expansive and dynamic regions and cities attract labour (ESPON 2010), and investments lead to economic growth (ESPON 2012a, 2012b). The emphasis on the local involves the idea that all territorial assets and services of general interest are shaped by place and act as place-shaping factors themselves (ESPON 2011).

Maintaining basic welfare services and infrastructure are an important means to counteract regional marginalisation processes (Kotler et al. 1999). Researchers need to explore in more depth the endogenous local elements

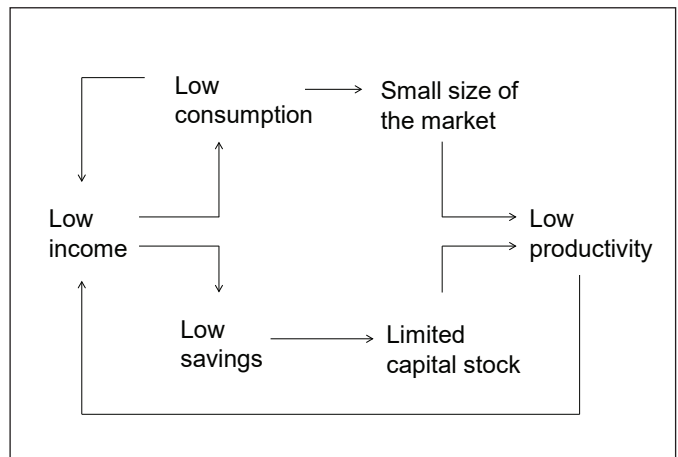

Figure 1. The vicious circle of regional underdevelopment. Modified after Capello (2016: 104).

that generate local competitiveness. Innovation and entrepreneurship are important. If a local or regional economy does not have sufficient savings to invest in capital or infrastructure, or if its market is too small, then its productivity level will remain low and will fuel a vicious circle of underdevelopment. Limited market expansion, low savings and consumption, reduced stock of capital in the economy and low income are all influential factors, and both supply and demand will be too low to trigger any expansion of the local or regional economy (Capello 2016). The result is again a vicious circle of underdevelopment (Figure 1).

The municipalities with increasing populations experience the opposite results of those depicted in Figure 1, which makes such municipalities attractive for new residents, investments and business.

Discussion

The demographic changes mirror a fundamental societal change, wherein the population is increasingly clustered in the south and southeast of Finland. The centripetal forces in economic activities have caused companies to cluster in places that are economically favourable (Krugman 1991). Service provision, both private and public, mirror the demand side of the economy. In an analogy drawn from the Gospel of Matthew (13:12), “whoever has will be given more,” meaning in a contemporary context that economically expansive municipalities will continue to attract new residents, investments, and business. Other municipalities may be stuck in the vicious circle of underdevelopment.

Traditional regional policy, which aimed to close the gaps between prosperous and lagging regions, has been replaced by the EU's Cohesion Policy, which focuses on competition. For the problematic peripheral regions within the EU, such a policy is out of context, out of tune and out of time (Rauhut & Humer 2020). The migration movements within a country mirror its economic problems. Seen from a contractarian approach, the responsibility to deal with such problems, if the regional actors cannot, defaults back to the central government (Rauhut 2018). Small, peripheral municipalities compete quite differently from large cities, since the former usually have a more restricted set of policies and lack the chance to match national capitals and world cities (Heikkilä & Pikkarainen 2009).

On the basis of the *Local Government Act* (2015), municipalities must devise a municipal strategy in which they identify local challenges and opportunities and the means to tackle them. Good strategies are comprehensive, long term, participatory and based on anticipation and data collection (Kettunen et al. 2020). Demographic changes are not unavoidable. Short-run tactics do exist, and long-run strategic choices can be made. However, this requires a capacity for long-term planning that economically weak municipalities lack, and hence, they remain trapped in the vicious circle of underdevelopment.

References

- Capello, Roberta (2016). *Regional Economics*. London: Routledge.
- ESPON (2010). *Demographic and Migratory Flows Affecting European Regions and Cities*. ESPON: Luxembourg.
- ESPON (2011). *European Development Opportunities in Rural Areas*. ESPON: Luxembourg.
- ESPON (2012a). *Secondary Growth Poles and Territorial Development in Europe; Performance, Policies and Prospects*. ESPON: Luxembourg.
- ESPON (2012b). *Attractiveness of European Regions and Cities for Residents and Visitors*. ESPON: Luxembourg.
- ESPON (2013). *Indicators and Perspectives for Services of General Interest in Territorial Cohesion and Development*. Luxembourg: ESPON.
- Heikkilä Elli & Maria Pikkarainen (2009). Differential Population Development in the Regions of Finland. Research Note. *Population, Space and Place* 16: 323-334.
- Helin, Heikki & Sakari Möttönen (2012). *Kohti aurinkoista tulevaisuutta. Suurten kaupunkien strategiat*. Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Humer Alois, Daniel Rauhut & Heinz Fassmann (2015). Drivers of the Provision of Services of General Interest. Heinz Fassmann, Daniel Rauhut, Eduarda Marques da Costa & Alois Humer (eds), *Services of General Interest – European Perspectives and National Insights*. Göttingen: Univie Press, 73-90.
- Kettunen Pekka, Hanna Heino, Jarkko Räsinkangas & Jussi Jauhiainen (2020). Addressing Local sustainability: Strategic Thinking in the Making. *Scandinavian Journal of Public Administration* (accepted).
- Kotler Philip, Christer Asplund, Irving Rein & Donald Haider (1999). *Marketing Places Europe: How to Attract Investments, Industries, Residents and Visitors to Cities, Communities, Regions and Nations in Europe*. New Jersey: Prentice Hall.
- Krugman, Paul (1991). *Geography and trade*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Rauhut, Daniel (2012). Ageing and Economic Performance: Dilemmas and Dichotomies. *Yearbook of Finnish Population Research* XLVII:89-112.
- Rauhut, Daniel (2018). A Rawls-Sen Approach to Spatial Injustice. *Social Science Spectrum* 4(3): 109-122.
- Rauhut, Daniel & Alois Humer (2020). EU and spatial economic growth: Trajectories in economic thought. *European Planning Studies*, p. 1-17 DOI: 10.1080/09654313.2019.1709416.
- Syssner, Josefina (2014). *Politik för kommuner som krymper*. Linköpings universitet, Centrum för kommunstrategiska studier, Rapport 2014:4.

Suomalaisia
maailmalla

Kanadansuomalaisten jättiläissaavutus Suur-Vancouverin tuntumassa

Teksti ja kuvat: Eero Sorila

Tiistaina iltapäivällä 28.1.2020 aurinko ilmestyy pilviseltä taivaalta kruunaten suomalaisen, Koskelan esittelytilaisuuden.

Tämä hillityn vaalea ja valoisa nelikerroksinen rakennus sisältää kaikki nykyajan mukavuudet. Sauna on tilava suihkuhuoneineen. Kuntosali, kirjasto, monitoimitila keittiöineen ja muut yhteistilat on suunniteltu käytäntöä ja viihtyisyyttä silmällä pitäen.

Huoneiden vuokra riippuu asuntojen koosta. Yhden makuuhuoneen asunnot ovat noin 56 m², ja vuokrat alkavat 866 USD kuukaudelta.

Suurimmat vuokrahuoneistot ovat kooltaan 84 m², kahdella makuuhuoneella. Vuokrat niissä alkavat 1 625 USD kuukaudelta.

Vuokran lisäksi asukkaat ovat vastuussa sähköstä, parkkipaikasta ja puhelin/tv/internet -palveluiden kuluista. Koskelassa perus-

lämpö on 18.3 C, joten juurikaan muuta lisälämpöä ei rakennuksessa tarvita.

Vancouverista Coquitlamiin pääsee vaajaassa tunnissa julkisella liikenteellä tai autolla noin puolessa tunnissa. Coquitlamin kaupunkia nimitetään suomalaisittain myös Kuikkalammeksi. Kaupungissa sijaitseva Koskela on kahdeksan vuotta kestäneen suomalaisuuden sinnikkyuden ja luovuuden kaunis lopputulos.

Maa-alueen suomalaisen lepokodin käyttöön vuonna 1967 lahjoitti Mr. ja Mrs. Koski, joten Koskela nimi on johdettu siitä.

Coquitlamin kaupunginjohtaja Richard Stewart on nähnyt suuren muutoksen alueen kasvussa. Hän on tyytyväinen, että suomalainen uusi rakennus on tehty juuri hänen syntymäkaupunkiinsa Coquitlamiin.

Richard Stewart on myös erityisen vaikuttanut kanadansuomalaisten upeasta yhteistyön tuloksesta. Hän vieraili Suomessa taanoin ja kertoi minulle virallisen puheensa jälkeen, kuinka hyvän vaikutelman hän sai Suomesta ja ennenkaikkea suomalaisista.

Seuraavassa muutamien Koskela projektissa mukana olleiden kanadansuomalaisten kommentteja, joita kahvitauolla kuulin, vapaasti tulkattuina:

Raimo Väre, hankkeen kärkimies: "Monien haasteiden aallokossa suomalainen yhteistyö on tuottanut tuloksen heimomme eduksi".

Tanya Rautava, lepokodin johtaja: "Voimme olla ylpeitä tästä saavutuksesta".

Raimo Väre

Erkki Rautiainen, sisustusryhmän vetäjä ja pääsuunnittelija: "On hienoa todeta, että puhdasviivainen, valoisa Koskela on toteutunut".

John Haavisto, asemakaavalohkolla toiminut johtokunnan jäsen: "Monet hankkeet hajoavat riitaisuuksien takia, mutta pelastavana tekijänä tässä projektissa on ollut yhteen hiileen puhaltaminen".

Jyrki Lumme: johtokunnassa aktiivinen toimihenkilö: "Koskela projektin lopputulos on suuremmin ja vaikuttava".

Jari Vuorensivu, rakennusalan johtomies: "Tässä vaiheessa voi päästää helpotuksen huokauksen, ainakin 90 prosentin varmuudella".

Paluumatkalla Vancouveriin, suomalaiskanadalaisväestön hiipuminen on haikeana mielessäni. On kuitenkin tärkeää, että vanhevan ikäpolven suomalaisille on nyt järjestetty upouudet, viihtyisät asuinmahdollisuudet Koskelassa.

Sweet Pain

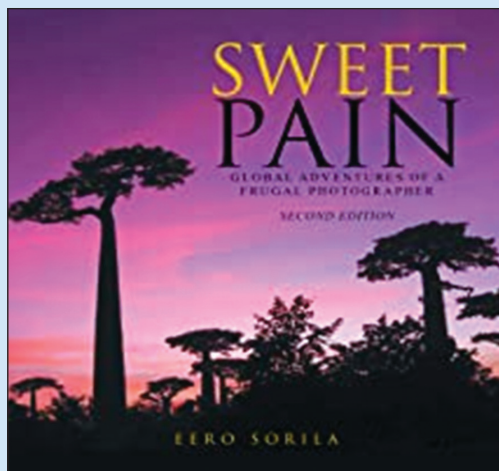
Eric (Eero) Sorila-Rothberg is not an ordinary travel photographer. Sweet Pain is a sequel to his previous travel book Green Mattress Under the Stars. Eric belongs to a diminishing minority using a large format view camera and plate film. Instead of staying in luxury hotels he sleeps in backpacker type hostels or even under the stars. His search for the perfect picture around the globe on a shoestring budget is very painful at times.

The fact that after fifty years and some 180 countries he keeps photographing and traveling frugally must be rewarding in some kind of sweet pain. To support his passionate lifestyle of travel and photography his last job among many was being a teacher at the British Columbia Institute of Technology. With a degree in history from the University of British Columbia Eric likes to combine his landscape photography with historical landmarks of the world. Eric lives with his wife Josephine in a 1910 built house in Vancouver, Canada.

Sweet pain is a journey to a world of adventure, climbing Pico de Orizaba, the highest mountain in Mexico, traveling by bicycle

around Japan, following the footsteps of Napoleon on the island of St Helena and much more. The book is an exception from ordinary travel style and a testimony that someone Greater takes care of a small human being.

Sweet pain is available from Amazon.com

Suomi-neito 102 vuotta

*Jospa kaunis suomineito ehjänä ois,
käsivarsi vasen, sulta on riistetty pois.
Ylävartaloa vieras käsi kipeästi viilsi,
rajaviivat uudet Suomi-neitoon piirsi.*

*Vienan laulumaat, temmaten sylistä vei,
kaikki otetaan säälimättä, neito sanoi, ei.
Helma hyväili säihkyvää Laatokan pintaa,
sen varjelulle ei rakkaasi laskenut hintaa.*

*Neito syypää, sodan alkoi, vieras toisti,
luottamuksen naapuriin, se täysin poisti.
Rajan takaa, vei peltoja, järviä, metsiä,
vain kodin kivijalkaa, saa hädetyt etsiä*

*Vaikka raastettuna, sydämeni sä lumoat,
kirkkain katsein kaikki tuskat unohdat
Itsenäiselle Suomelle, onnittelut sinulle,
annoit elämän, suuren aarteen minulle.*

*Mummo, pappa, vaari sylissäsi lepää,
kalmistossa muistot rakkaat herää.
Rukous on, että Suomi-neito säilyy aina,
ettei raastot raskaat, mieltäsi enää paina.*

*Valoisin mielin huomispäivään luotat.
Eloa, onnea sydäimestäsi kaikille tuotat.
Menneet kivut lapsesi mielistään poistaa.
Parempi huomen Suomen kansalle jo koittaa.*

Eero Sorila

Antero Leitzinger

Tutkija, VTT
Maahanmuuttovirasto
antero.leitzinger@migri.fi

Rajat kiinni

Joulukuusta 1949 lähtien suomalaiset saattoivat matkustaa Ruotsiin, kunhan heillä oli passi – ja pian ei vaadittu sitäkään. Harva muisti jääneensä Tornionjoella rajapuomin taakse kertaakaan koko elinaikanaan ennen maaliskuuta 2020. Yhtäkkiä Itä- ja Länsi-Pohjanmaan välisestä rajasta tuli kuitenkin eurooppalaisen vapaan liikkuvuuden ja pohjoismaisen yhteistyön murtumisen häpeällisin muistomerkki. Sitä traumaa tuskin pyyhitään lappilaisten mielestä seuraavaan 70 vuoteen, eikä sitä huojenna sekään, että lähes kaksi kuukautta kesti kyseenalaistaa rajasulun perustuslaillisuus. Sen enempää suomalaisten kuin turvapaikanhakijoidenkaan tuloa Suomeen ei voida kieltää, joten rajojen ”sulkeminen” kohdistuu lähinnä rehellisiin työntekijöihin ja maksaviin turisteihin. Eräillä tahoilla ehdittiin riemastua siitä, että pandemian pelosta Suomi teki sen, mitä ei syksyllä 2015 pidetty mahdollisena: laittoi ”rajat kiinni” – vaikka se tarkoittikin sitä, ettei neljä vuotta luvatta maassa viipyneitä ulkomaalaisia voitu enää palauttaa kotimaihinsa.

Rajan ”sulkeminen” pelkin hallinnollisin päätöksin, ilman muureja tai miinakenttiä, on ollut maahanmuuton vastustajien hellemyytti, jolla voi olla kauaskantoiset seuraukset: yhtäältä se ei toiminutkaan aivan toivotulla tavalla, toisaalta se tarjoaa vaarallisen ennakkotapauksen, jonka jäljiltä ulkomailla työskentely tai opiskelu ja turismi ei kovin nopeasti palaudu entiselleen. Ihmiset

eivät enää pitkään aikaan voi luottaa siihen, etteivät kalliit matkat keskeydy äkillisesti ja että Suomesta on aina avoimet portit länteen. Erityistä toipumista vaatinee sekin, että Suomessa kuten muuallakin rajuihin toimiin turvautuivat vanhojen puolueiden muodostamat hallitukset, ja että niiden tueksi löytyi pohjoiskorealaista muistuttava yksimielisyys. Näinkö kevyttä oli perinteisen politiikan vakaus ja avoimen yhteiskunnan moniäänisyys?

Esikuvia täytyy hakea maailmansotien ajalta tai vielä kauempaa historiasta. Monen mieleen tuli ”musta surma”, jonka uskotaan levinneen tataarien Krimillä harjoittamasta biologisesta sodankäynnistä: piiritettyyn Kaffan kaupunkiin singotuista ruumiista. Tosin tieto perustuu Kaffaa puolustaneiden genovalaisten kertomuksiin, jotka kirjannut notaari Gabriele de Mussi ei ollut silminnäköjä saati puolueeton historiantutkija. Genovalaispakolaisten mukana tauti levisi 1347 Konstantinopoliin ja seuraavana vuonna Kyprokselle, jossa kostoksi murhattiin kaikki saaren muslimit – nämä kun eivät näyttäneet sairastuvan yhtä herkästi kuin kristityt. Toinen italialainen notaari, Nicola de Martoni huomasi puoli vuosisataa myöhemmin, että Kyproksen majatalot vilisivät kirppuja, koska sikoja pidettiin sisätiloissa. Yhteys kirppujen ja ruton välillä valkeni tutkijoille vasta vuosisatojen päästä, mutta selittää muslimien ja juutalaisten paremman terveyden, joka epäilytti aikalaisia.

Euroopassa olivat muslimit käyneet vähiin 1300-luvulla, mutta juutalaisista tuli tavanomaisia syntipukkeja. Heidän syytettiin myrkyttäneen kaivoja tataarien toimeksiantosta. Erityisen vaarallisina pidettiin saksankielisissä maissa myyttisiä ”punajuutalaisia”, jotka olivat kokoamassa joukkojaan jossain kaukana idässä, asekuntoisina ja saastaisina – paljon hirvittävämpinä kuin heidän eurooppalaiset uskonveljensä, jotka tunnettiin kohtuullisen siivoina, tavallisina kuolevaisina. Juutalaisvainoja oikeutettiin sillä, että kesyjenkin juutalaisnaapurien taustalta paljastui villien punajuutalaisten salaliitto, jossa ei armoa tunnettaisi eikä keinoja kaihdettaisi. Napoleonin vastustaneen rouva de Staëlin mukaan venäläisestäkkin paljastuisi pintaa raaputtamalla hirmuinen tataari.

Rutto levisi Euroopassa noin kymmenen vuoden välein 1700-luvulle saakka, yhtä pitkään kuin kertomukset maailmanloppua enteilevistä punajuutalaisista, jotka vaihtuivat Napoleonin johtamiin vapaamuurareihin ja Antikristuksen johtamiin kiinalaisten muodostamaan ”keltaiseen vaaraan”. Ruton sijaan tulivat kolera, espanjantauti, aasialainen influenssa, AIDS, SARS ja muut vitsaukset, joiden nostattama kauhu näytti kuitenkin hiipuvan. Muukalaisviha ja pogromit jäivät vuosikymmeniksi taustalle, mutta viime kuukausina on Kiinassa syrjitty mustia ja Italiassa pahoinpidelty kiinalaisiksi luultuja filippiiniläisiä, eivätkä Keski-Aasian korealaiset tai Venäjän keskiaasialaiset siirtotyöläiset ole koskaan olleet niin alttiita pogromeille kuin nyt. Salaliittoteoriat ovat sitkeitä, vaikka muuttavatkin muotoaan.

Kulkutautien torjunnassa edistettiin lääkkeiden, rokotusten ja hygienian avulla. Yksi opetus oli altistuneiden asettaminen karanteeniin. Terijoelle perustettiin 4.7.1918 karanteeni-leiri, josta tuli moneksi vuodeksi pakolaisten vastaanottokeskus. Vaikka rajaa välillä ”suljettiin” Neuvosto-Venäjällä riehuneiden tautien kuten helmikuussa 1920 ruton takia, ei pakolaisten tuloa voitu estää. Vielä 1959 Lääkintöhallitus teki luetteloita maista, joista tulevilta matkustajilta pitäisi vaatia rokotustodistusta, ja 1970 Helsingissä jäljitettiin isorokolle altistuneita ulkomalaisia. Harva sellaista kuitenkaan enää muis-

teli 2020-luvun alkaessa. Olimme tuudittautuneet maailmaan, joka muuttui rysäyksellä.

Ilmestyskirjan ratsastajat eivät tule yksin, vaan tautien rinnalla kulkevat nälkä, väkivalta ja kuolema. Kun poliittiset ideat ja päätökset ottavat mallia historian hämäjästä, on kiusauksena soveltaa tuttuja keinoja ja poppakonstejakin joka tilanteeseen. Karanteenit ovat kuitenkin eri asia kuin iskulause ”rajat kiinni”, eikä maarajoja voi sulkea samaan tapaan kuin satamia ja lentokenttiä. Kansainvälisen yhteistyön ja kanssakäymisen hylkääminen oli vaarallista vastamyrkkyä. Suomen ja Ruotsin sairaaloissa ja hoivakodeissa työskentelevien rajanylittäjien häirintä oli vastuutonta. Tornionjoen häpeärajan pystyttämisen sijaan nyt olisi kannattanut päinvastoin kiirehtiä ulkomaisen hoito- ja hoiva-henkilökunnan värväämistä tuleviin tarpeisiin, jotka eivät suinkaan ole vähentyneet sen jälkeen kun hoitajamitoituksista viimeksi väiteltiin. Kansainvälisen muuttoliikkeen syyllistämisen sijasta kannattaisi keskittyä valistukseen. Ei pitäisi ”jäää tuleen makamaan”, vaan syöksyä rohkeasti eteenpäin.

Suomi ei sulkeutunut 1920-luvulla, vaan päinvastoin otti vastaan 1921 Kronstadtista ja 1922 Itä-Karjalasta yhä suurempia pakolaismääriä sekä sopi 1929 mennessä passi-vapaudesta pohjoismaiden ja Viron kanssa. Vastaava avautuminen toistui kun Suomi jatkosodan aikaan pelasti inkeriläisiä ja virolaisia sekä olympiakesänä 1952 avasi rajansa koko maailmalle viisumivapaasti ja pohjoismaalaisille ilman passejakin. Kolmas avautuminen 1960-luvulla käänsi oleskelulupien ja kansalaistamispäätösten määrät kasvuun. Neljäs avautuminen alkoi Neuvostoliiton hajoamisesta ja Euroopan yhdentymisestä. Itenäisen Suomen historiassa ulkomaalaispoliittinen avautuminen on osunut joka sukupolven kohdalle kriisien jälkeen. Niin käyneet nytkin, kunhan harhakuva suljettujen rajojen autuudesta on haihtunut, rohkeus voit-tanut pelon ja kunnia syrjäyttänyt häpeän. Maailma on aiemminkin selvinnyt kansanterveydellisistä haasteista nopeammin kuin niiden perinnöksi jääneistä mielenterveydel-lisistä pelkotiloista ja kulttuurillisista asen-teista.

Elli Heikkilä

FT, dosentti, Tutkimusjohtaja
Siirtolaisuusinstituutti
elli.heikkila@utu.fi

Third Culture Kids as a Specific Migrant Group

The term *third culture kids* (TCKs) refers to children or young persons who accompany their parents to another culture and society. They can live their lives in various places in the world. The parents can work for example in development co-operation, as missionaries, diplomats, governmental workers and business people. The term was developed by the American sociologist Dr. Ruth Hill Useem in the 1950s. David Pollock defines TCK as a person who has spent a significant part of his or her developmental years outside the parents' culture. The TCK builds relationships to all of the cultures while not having full ownership in any. Another often used term is *global nomad* developed by Norma M. McCaig.

One of the characteristics of TCKs is that they are very mobile. Most often, these young people are adaptable. They are not always enthusiastic about change, but they know they are able to manage situations where their environment changes. "Migratory bird syndrome", as Ann-Christine Marttinen expresses, can lead to the inconvenience of staying in one place or even in one country, in one job etc. One of Marttinen's informants said that she has inherited wings and roots from her parents. She gained wings from the family's mobile way of life: she had the ability to move from one culture to another. The roots came from a clear base in the home country and good skills in her mother tongue.

Parents returning to their country of origin are coming home but for their children the country they are leaving that moment can be the country they feel belonging. In

very mobile families, the "home country" for a family's children can be different from person to person. It may depend on how long time and in which age of childhood they have lived in a certain country, and where they started to feel a strong identification.

Adult TCKs are internationally experienced, adaptable and relate easily to a diversity of people. They don't belong anywhere and at the same time everywhere. In a globalizing world adult TCKs are a resource for whom there is surely a wider use. Often they act as bridge builders.

Sources

- Marttinen, Ann-Christine (2008). Matkalaukkulapset – Globaalit paimentolaiset. Elli Heikkilä (ed.), *Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina*. Vuoden 2007 seminaariraportti. Web Reports 32. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- McCaig, Norma M. (1994). Growing Up with a World View: Nomad Children Develop Multicultural Skills. *Foreign Service Journal*, September, 32–41.
- Pollock, David C. & Ruth E. Van Reken (1999). *The Third Culture Kid Experience. Growing Up among Worlds*. Yarmouth: Intercultural Press, Inc.
- Useem, Ruth Hill & Ann Baker Cottrell (1996). Adult Third Culture Kids. Carolyn D. Smith (ed.), *Strangers at Home. Essays on the Effects of Living Overseas and Coming "Home" to a Strange Land*. Bayside, NY: Aletheia Publications, 22–35.

Eveliina Lyytinen

Postdoctoral researcher (Academy of Finland),
 “Action-oriented research on asylum seekers’
 deportability” (ARADE, 2018-2021)
 Migration Institute of Finland

“Rebellious research” on deportability Combining *We see you*’s core areas of academia, activism, and arts

I have been engaging in asylum and refugee research for the past decade or so. During my path as a researcher, I have been working on issues, such as labelling and categorization of forced migrants, questions of trust and mistrust among Congolese refugees in Uganda, the spatiality of urban refugee protection, and refugee background youth’s integration in Finland. I strongly align with the key principle of not conducting academic research *on* refugees, unless the research is also inherently *for* and when desired also *with* refugees. Currently I am conducting research regarding asylum seekers’ deportability in Finland. *We see you* is one of my project partners and we aim to co-conduct parts of this research together. Our ultimate aim is that through our joint volunteering, activist endeavors, and academic research we can co-produce knowledge for the benefit of the society – including deportees, asylum seekers, refugees, and people supporting them.

During the past years, the diversity and number of deportable people have been rapidly expanding in Finland. Deportability refers to situations in which people are living under the threat of being deported, even if the forced removal from the country never actually takes place or else it is enacted with a delay. The number of people living their everyday life undocumented and under deportability has been increasing largely due to the numerous restrictions in asylum policies and amendments in the immigration law that the Finnish government has implement-

ed. The government is thus producing precariousness and vulnerability when creating undocumented migrants and deportability. Asylum seekers’ removal from Finland, and other EU-countries, has recently become a hotly debated issue in the society. Yet, research on deportation is still scarce in Finland, and there is an obvious need for more research to inform not only societal discussions and decision making, but also civic activism.

As a direct consequence of this recent drive to enhance the deportation machinery, Finnish society has experienced a spur of civic activism against deportations perceived as unjust. By creating different kinds of formal or informal networks, activists from different nationalities and of ages, genders, religious, ethnic and professional backgrounds have come together to take a stand on issues regarding deportation. Increasing numbers of asylum seekers have become activists themselves, aiming to support other asylum seekers and deportees. Activism includes, for instance, assisting asylum seekers and undocumented migrants in legal or practical terms, organising peaceful demonstrations to criticise deportation practices, and conducting various advocacy campaigns for political change.

Given the increasing number of unjust forced removals of the so-called rejected asylum seekers, a number of scholars in the field of migration and refugee studies, including myself, have begun to ask the question of to what extend is Finland breaching the inter-

national principle of *non-refoulement*. The prohibition of refoulement to a danger of persecution under international refugee law is applicable to any form of forcible removal, including deportation of asylum seekers. Not only researchers, but also other professionals, artists, activists and volunteers have begun increasingly to demand and act for more human asylum policies and practices. Thus, new initiatives where academia, activism, and arts are combined have emerged, one of those being *We see you* association. Likewise, many researchers in this field work in collaboration with artists and activists, and identify themselves broadly-speaking as scholar-activist.

As the existing deportation scholarship has largely focused on the structural analysis of deportation, critiques have recently emerged regarding the fact that deportation scholarship is in danger of losing its profound understanding of deportees' own agency in the matter. Hence, it is vital to study the bottom-up dynamics of deportation through multiple grassroots and local actors. I suggest that action-oriented research can help us in this aim of bringing deportable people and their communities back into the research. Furthermore, it can support us in problematizing the taken-for-granted labelling of migrants and to create positive change in situations of forced removals.

In line with *We see you's* approach, I combine academia, activism, and arts in this project (Action-oriented research on asylum seekers' deportability, ARADE, 2018-2021) by relying broadly speaking on the "rebellious research" approach. Rebellious research includes multiple different methodological traditions, but it commonly refers to research that encourages speaking out, enhances agency, and is essentially participatory. More detailed approaches can vary from seeing and listening in fresh ways, collaborating together to achieve practical aims, to commencing campaigns of resistance. All of this requires collaboration and solidarity between the different people taking part in the research project. The fundamental idea behind adopting a rebellious approach to research is to combine praxis and theory in order to have a positive impact for more human asylum and deportation policies, laws, and practices.

My strive to conduct a project on deportability and the related activism arise

from the asylum- and deportation-related injustices that I have seen and witnessed in particular over the past couple of years in Finland as I have been not only conducting research but also acting as a volunteer in different solidarity networks and communities. As a scholar in refugee studies, it is my privilege and responsibility to act for the better treatment of asylum seeker and refugees. I believe that not only activism and arts, but also academic research can explicitly signal the important message of "we see you".

References

- Ahonen, T. & Kallius, A. (2018) Paperittomuuden tuotanto ja hallinta Suomessa vuosina 2015–2017. In: Lyytinen, E. (ed.) *Turvapaikanhaku ja pakolaisuus Suomessa*. Siirtolaisuusinstituutti, Turku.
- De Genova, N. (2016) *Detention, Deportations, and Waiting: Toward a Theory of Migrants Detainability*. Global Detention Project Working Paper, No. 18.
- Gravelle, M., Ellermann, A. & C., Dauvergne (2013) Studying Migration Governance from the Bottom Up. In: Anderson, B., Gibney, M. & E., Paoletti (eds.) *The Social, Political and Historical Contours of Deportation*. Springer, London.
- Harrell-Bond, B. (1986) *Imposing Aid: Emergency Assistance to Refugees*. Oxford University Press, Oxford.
- Horsti, K. (2017) *Unjust to everyone? Responses to deportation of asylum seekers in Finland*. Open Democracy.
- Könönen, J. & Vuolajärvi, N. (2016) Karkotuskoneiston keskeyttämät elämät. In: Viitanen, K. & K. Tähjä (eds.) *Karkotetut*. Schildts & Söderströms, Helsinki.
- Lyytinen, E. (2019) Rebellisk forskning – att kombinera forskning, aktivism och konst. In: Wiik, J., S., Skogman & L. Bäckman (eds.) *We See You – berättelser och vittnesmål*. Schildts & Söderströms, Helsingfors, 174-180.
- Suoranta, J. & S. Rynnänen (2014) *Taisteleva tutkimus*. Into, Helsinki.

This article has been translated to Swedish and published in a book *We See You – berättelser och vittnesmål* (2019). With the permission from the publisher and editors, it is published in English here.

Islam ja minä -seminaari

5.3.2020 Turku

Ossi Korpi

Uskottotieteen opiskelija, Turun yliopisto
Harjoittelijana Siirtolaisuusinstituutissa keväällä 2020

Nuorten taide- ja toimintatalo Vimmassa Turussa järjestettiin maaliskuussa Koneen Säätiön rahoittaman **Nuoret muslimit ja resilienssi** -tutkimushankkeen loppuseminaari otsikolla **Islam ja minä – Nuoret kuuluminen tunnettaan tutkimassa ja ilmaisemassa**. Hanke on toteutettu Helsingin yliopistossa ja seminaari järjestettiin yhteistyössä Siirtolaisuusinstituutin kanssa. Tapahtuma oli suunnattu muun muassa nuorille aikuisille, nuorten kanssa työskenteleville sekä tutkijoille. Tilaisuus keräsi varsinkin monipuolisen joukon osallistujia. Lähes sadan ilmoittautuneen joukkoon mahtui ainakin nuoria, opiskelijoita, tutkijoita, järjestöaktiiveja sekä kaupungin työntekijöitä.

Seminaari oli jaettu kolmeen osioon, joista ensimmäisen teemana oli ”arjen haasteet, onnistumiset ja voimavarat”. Paikallisten nuorten avustuksella järjestetyn aamukahvitarjoilun jälkeen tilaisuuden avasi opettajana Turussa työskentelevä **Zahra Al Take**. Hän kertasi monitieteisen **Nuoret muslimit ja resilienssi** -hankkeen toteutusta, jossa taideperustaiset menetelmät näyttelivät merkittävää osaa. Keskiössä niin hankkeessa kuin seminaarissakin olivat kanssatutkijoina toimineet nuoret, jotka olivat toteuttaneet hankkeen puitteissa erilaisia taideprojekteja. Yhdessä nuorten kanssa toteutettiin **Islam ja minä** -taidenäyttely, joka oli esillä Kulttuurikeskus Stoassa syksyllä 2017 sekä Siirtolaisuusinstituutissa kevättalvella 2018.

Yksi mukana olleista nuorista oli avajaisanojen jälkeen esiintynyt **Mohamed Yousif**, joka lausui kulttuurirajat ylittävän rakkauten haasteita nuoren näkökulmasta käsittelevän runonsa. Tämän jälkeen hankkeen johtaja **Marja Tiilikainen** sekä tutkijat **Henri**

Onodera, **Helena Oikarinen-Jabai** ja **Adam Adam** esittelivät hanketta. Hankkeeseen osallistuneiden nuorten taustat olivat moninaiset. Heidän vanhemmistaan vähintään toinen oli muslimi. Nuoret tulkitsivat islamia kukin omalla tavallaan, eivätkä kaikki kokee itseään ”musliminuoriksi”. Yhdistävä tekijänä oli kuitenkin, että kunkin oli pitänyt elämänsä aikana pohtia omaa suhdettaan islamiin, omaan yhteisöön ja valtaväestöön. Tästä juontui Tiilikaisen mukaan myös nuorten valmistamalleen taidenäyttelylle antama nimi ”Islam ja minä”.

Onodera nosti esiin, kuinka hankkeessa yhdistyi kaksi varsinkin latautunutta aluetta: islam ja nuorisot. Kumpaankin kohdistuu monenlaisia oletuksia ja odotuksia, joiden ristipaineissa muslimitaustaiset nuoret elävät. Jo aiemmissa projekteissaan vähemmistöjen tuottaman visuaalisen kulttuurin parissa työskennellyt Oikarinen-Jabai puolestaan esitti, että taide voi toimia hyvänä välineenä kuvaamaan vaikeasti sanoitettavia asioita. Näin se voi auttaa myös tutkijaa uuden tiedon tuottamisessa.

Kuuluminen ja identiteetit

Tutkijapuheenvuorojen jälkeen nähtiin **May Ahmedin** videoteos *Inside/Outside the Box*. Videossa May itse kulki kesäisessä Helsingissä ja kohtasi erilaisia tunnistettavia nähtävyyksiä, monumentteja ja tyypillisesti suomalaisuuteen liitettyjä symboleita Tuomiokirkon portaista J. L. Runebergin patsaaseen. Videon pohjalta käytiin paneelikeskustelu, johon osallistuivat Adam Adam, Henri Onodera, **Hero Palani** sekä **Neriman Al Take**. Panelisteissa video herätti ajatuksia erityisesti erillisyy-

Nora Sayyad kertoi kokemuksistaan taideperustaisen tutkimuksen parissa.
Kuva: Ossi Korpi.

destä ja kuulumisesta yhteiskunnassa, jossa historian kerronta nojaa varsin yhtenäiseen tarinaan. Videon portaat nähtiin metaforana kamppailulle hyväksytyksi tulemisesta. Esille nousi myös sukupuolen merkitys erillisyyden kokemuksessa julkisissa tiloissa ja vuorovai-
kutuksessa toisten ihmisten kanssa: huivia käyttäviä musliminaisia muistutetaan erilaisuudestaan herkemmin kuin muslimimiehiä.

Panelisteilta kysyttiin myös musliminuorten voimaantumisen ja kuulumisen tunteesta. Esille nousivat sosiaaliset verkostot ja tilat, joissa nuori tulee ymmärretyksi ja arvostetuksi omana itsenään. Tärkeänä pidettiin myös nuorten itseluottamuksen vahvistamista esimerkiksi vanhempien, opettajien ja opinto-ohjaajien taholta. Kuulumisen tunnetta voitaisiin panelistien mukaan lisätä myös erilaisilla tapahtumilla, esimerkiksi

järjestämällä Id-juhlia kouluissa tai kaupunkitilassa. Suurempi näkyvyys voisi osaltaan rikkoa ennakkoluuloja. Lisäksi erilaisilla mainonnan ja viihdekulttuurin representaatioilla sekä julkisilla tunnustuksilla nähtiin olevan tässä positiivinen vaikutus.

DaisyLadies ry:n valmistaman herkullisen pitaleipälounaan jälkeen ohjelmassa oli päivän toinen osio otsikolla "Kuulumisen tunne ja identiteetti". Luvassa oli jälleen hankkeen puitteissa tehty video, jota seurasi paneelikeskustelu. **Nora Sayyadin** videossa haastateltiin joukkoa nuoria muun muassa musliminuorten haasteista Suomessa, kuulumisen tunteesta, voimaantumisen ja islamin näkymisestä heidän elämässään. Paneelikeskusteluun osallistuivat Sayyadin itsensä lisäksi Zahra Al Take, **Teemu Pauha** sekä **Muttaqi Khan**. Keskeisiksi puheenaiheiksi nousivat suomalaisuus ja identiteetit. Suomalaisuus nähdään toisinaan varsin suppeana ja yhdenmukaisena kokonaisuutena, johon sen ulkopuolelle rajatut ihmiset eivät välttämättä itsekään halua kiinnittyä. Al Take kertoi pyrkivänsä työssään opettajana toimimaan esimerkkinä siitä, että myös muslimi voi olla suomalainen. Jähmeän suomalaisuuskäsityksen laajentamiseksi tarvitaan siis erilaisia roolimalleja.

Khan esitti kysymyksen siitä, onko suomalaisuus ylipäätään tavoittelemisen arvoista, vai olisivatko jotkin muut kategoriat

merkityksellisempiä ihmisten kohtaamisessa. Sayyad muistutti, että kaikille ei toisaalta suoda mahdollisuutta hylätä kansallisuuteen tai syntyperään liittyviä identiteettejä tai kategorioita, sillä monet joutuvat loke-
roinnin ja eksotisoinnin kohteeksi muiden taholta. Pauha puolestaan kertoi, kuinka epämääräisenä suomalaisuus näyttäytyi hänen nuorten muslimien identiteetin rakentumista Suomessa käsitelleessä väitöskirjatutkimuksessaan. Suomalaisuuteen liitetään niin monenlaisia asioita, että siitä on helppo ammentaa sekä musliminuorille samaistuttavia että heitä ulossulkevia tekijöitä. Tällöin musliminuoret voivat tilanteesta riippuen kokea suomalaisten olevan "meitä" tai "heitä". Toisaalta kaikilla on taustasta riippumatta useita identiteettejä, jotka vuorottelevat eri tilanteissa. Oleellista onkin Pauhan mukaan

Paneelikeskustelussa Adam Adam (vas.), Henri Onodera, Hero Palani ja Neriman Al Take. Kuva: Ossi Korpi.

se, kuinka identiteetit otetaan vastaan muiden taholta.

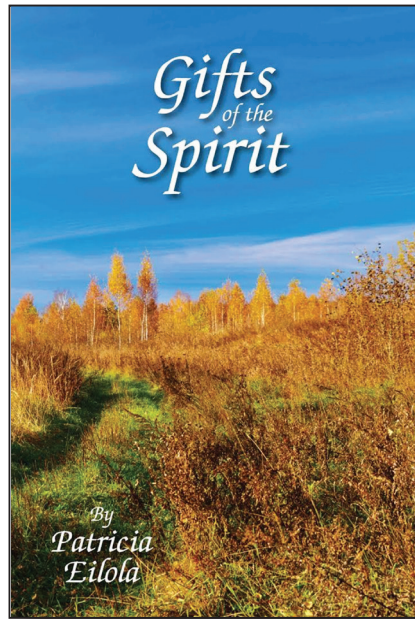
Hedelmällistä yhteistyötä

Pienen tauon jälkeen siirryttiin päivän viimeiseen osioon, jonka teemana oli "taide tutkimuksen ja ilmaisun välineenä". *Nuoret muslimit ja resilienssi* -hankkeen rahoituksesta vastanneen Koneen Säätiön tiedejohtaja **Kalle Korhonen** puhui tieteen ja taiteen yhteistyön mahdollisuuksista ymmärryksen lisäämiseksi maailmassa. Hän peräänkuulutti nimenomaan tasa-arvoista tieteen ja taiteen yhteistyötä, jossa molempia tehdään yhtä lailla pitkäaikaisesti. Hänen kokemuksensa mukaan tällaiset hankkeet ovat muuttaneet sekä taiteen- että tieteentekijöiden näkemyksiä antoisalla tavalla. Korhonen esitti myös toiveen, että useammat erilaisiin vähemmistöihin kuuluvat toimijat hakisivat rahoitusta Koneen Säätiöltä.

Seminaaripäivän päätteeksi hankkeessa mukana olleet kertoivat kokemuksistaan taideperustaisen tutkimuksen parissa. Yleisö pääsi samalla nauttimaan nuorten tuottamasta taiteesta kuvien välityksellä. Helena Oikarinen-Jabai näki performatiivisen lähestymistavan tutkimukseen hedelmällisenä. Tutkimustulokset voivat nojautua myös multimodaaliseen ilmaisuun. Hankkeeseen osal-

listuneet nuoret olivatkin tuottaneet varsin monenlaisia teoksia kuten valokuvia, koruja, installaatioita, kalligrafiaa, runoja ja videoita. Teosten kautta käsiteltiin esimerkiksi äitiyttä, suhdetta jumalaan, suofilaisuutta ja mystiikkaa, LHBTIQ-identiteettiä ja islamia sekä turvallisia paikkoja. Monet kertoivat hankkeeseen osallistumisen olleen inspiroiva ja voimauttava kokemus, joka oli innoittanut toimimaan hankkeen myötä löytyneiden ilmaisukeinojen parissa myös sen päättymisen jälkeen.

Loppusanoissaan Adam Adam ja Marja Tiilikainen korostivat hankkeen tuottamien taidenäyttelyiden merkitystä. Lähes viisi tuhatta kävijää keränneet näyttelyt Helsingissä ja Turussa tavoittivat ihmisiä toisella tapaa kuin julkaistut artikkelit. Adam piti erityisen tärkeänä hankkeen ratkaisukeskeisyyttä ja positiivista fokusta, sekä sitä että tutkimusta ei tehty nuorista vaan yhdessä nuorten kanssa. Ratkaisukeskeinen tulokulma leimasi myös päivän aikana kuultuja puheenvuoroja ja keskusteluita. Toistuvasti esiin nousi erilaiset rajat ylittävän yhteistyön merkitys. Seminaarissa puhuneiden kokemukset toimivat itsessään hyvänä esimerkkinä siitä, kuinka eri taustoista ja organisaatioista ponnistavien toimijoiden välinen yhteistyö voi parhaimmillaan voimauttaa, lisätä ymmärrystä ja edistää erilaisten äänten pääsemistä kuuluville.

Eilola, Patricia. *Gifts of the Spirit*. Novel. North Star Press of St. Cloud, St. Cloud 2016. 290 p.

During the mass migration from Finland to North America in 1870-1929, there was a saying: Amerikka on "naisille taivas, miehille helvetti". America is a heaven for women and hell for men. While Finnish men in the new country were offered hard, dangerous and backbreaking jobs in mines and lumber camps, women took allegedly easier jobs as domestics. Finnish females as servants, maids and kitchen helps were a common sight in the USA in the early 20th century. In the newspapers there were advertisements placed by Finnish women seeking employment as domestics, and even the iconic novel of the 1920s, *The Great Gatsby* by Francis Scott Fitzgerald, mentions the protagonist's maid, "a Finnish woman, who made his bed and cooked breakfast". Nevertheless, there was no heaven for Finnish females in the USA, and the jobs as domestics were hardly easier than mines and lumber camps. Sadly, there is still too little written about Finnish working women in the early days of Finnish America. A female perspective on work is regrettably too often not seen under the iconic masculine images of Finnish American lumberjacks and miners. This makes the recent historical fiction novel *Gifts of the Spirit* by Patricia Eilola all more precious.

The author is a third-generation Finnish American from Minnesota. In her previous novels *The Fabulous Family Hölmöläiset* (1996), *A Finntown of the Heart* (1998) and *A Finntown of the Soul* (2008) she has skillfully

addressed the experiences of Finns in this region while paying special attention to Finnish American women's point of view on challenges, struggles and victories in the process of building a new life in America. Her latest novel continues this tradition. Set against the backdrop of dramatic historical events of the early 20th century such as the 1918 flu pandemic (ah, this is all too familiar for us now), the Great Depression and the Roosevelt's New Deal, it yet again tells us a story of the average Finnish family in northern Minnesota. The central protagonist is a young Finnish American woman, one of those who are called defiant sisters by Varpu Lindström in her titular study. For the protagonist, there is much to defy in America of the 1920s-30s: restrictive gender roles and norms, racism and prejudices, and the immigrants' low status. Early in her life she faces the necessity to be a breadwinner for her family and becomes a live-in domestic. Yet this is only a beginning of her journey. Learning the difficult new language, Americanizing herself without losing her Finnishness, and eventually finding love and her own place in the new country - there is also so much to accomplish for this young woman. Although Eilola's novel is a work of fiction, it gives a good enough insight into the experiences of Finnish American families during the years of stress and tumult, and the most important role of mothers and daughters in overcoming hardships and finding the way. A much needed inspiring and enlightening read for today's trying times.

Roman Kushnir
MA, Doctoral student, University of Jyväskylä
roman.kushnir@netikka.fi

Henkilöstöuutisia

Siirtolaisuusinstituutin tuleva toimitusjohtaja esittäytyy

VT Saara Pellander valittiin huhtikuun alussa Siirtolaisuusinstituutin uudeksi toimitusjohtajaksi 1.8.2020 alkaen Tuomas Martikaisen siirtyessä uusiin haasteisiin.

Tapaamme Saara Pellanderin kanssa etäyhteydellä henkilöstön työskennellessä pääosin toimiston ulkopuolella. "Olisi ollut hauska tavata työntekijöitä kasvokkain jo nyt", hän sanoo, mutta lisää tuntevansa onneksi osan Siirtolaisuusinstituutin henkilöstöstä ennalta. Tapaamisrajoitukset luovat haasteita myös uuteen tehtävään siirtymisessä. Yhteisöllisyys on Pellanderille tärkeää. "Pidetään huolta ihmisten jaksamisesta myös silloin, kun emme voi samassa tilassa kohdata", hän toivoo. Syksyn tilanteesta ei tässä vaiheessa tiedetä, mutta onneksi etätyöskentely ja uudet toimintatavat luovat uusia mahdollisuuksia. On hyvä miettiä luovia ratkaisuja. Työhyvinvointi ja työyhteisön tuki ja kannustus ovat tärkeitä silloinkin, kun epäviralliset kohtaamiset kahvitauolla tai käytävillä jäävät puuttumaan.

Laajemmin Saara Pellander puhuu pandemian vaikuttavan ihmisten liikkuvuuteen. Normaalit rajanylitykset ja maan sisäinen liikkuvuus ovat muuttuneet pitkäksi aikaa. Työn ja opiskeluiden perässä liikkuminen on suureksi osaksi pysähtynyt. Siirtolaisuusinstituutin tutkimusalueen kannalta hän näkee liikkuvuuden rajoituksissa kiinnostavia tarkastelun kohteita. Päällimmäisenä on kuitenkin huoli haavoittuvassa asemassa olevien, kuten pakolaisleirien, turvapaikanhakijoiden ja säilöön otettujen tilanteesta huonoissa hygieniaolosuhteissa paikoissa, joissa etäisyyttä on vaikea pitää. "Pandemia on synnyttänyt uudenlaisia haasteita, joihin ei ehkä ole osattu varautua. Tämä voi jatkossa olla ilmastonmuutoksen ohella yksi siirtolaisuuden tulevaisuuden kysymyksistä. Ilmastonmuutokseen liittyen myös Siirtolaisuusinstituutissa on jo käynnistynyt hienoja hankkeita", Pellander toteaa.

Tuleva toimitusjohtaja on syntynyt Saksassa suomalaisen äidin ja saksalaisen isän

perheeseen. Hänen äidinkielenä on saksa, jota hän puhuu myös kahdelle lapselleen. Lasten isä puhuu lapsille suomea, joten Turussa asuva perhe on monikielinen.

Oman koulunsa Pellander kävi Saksassa, mutta suomen kieli ja kulttuuri pysyivät yllä äidin, jokaviikkoisen Suomi-koulun ja suomalaisen seurakunnan sekä Saksan ulkosuomalaisten yhteisten leirien kautta. Jokakesäiset matkat Pohjanmaan mökille pitivät Suomen läheisenä. Serkun rippijuhlat Turussa herättivät erityisesti kiinnostuksen äidin kotimaahan. Myös Pellander halusi käydä rippikoulun Suomessa. Tätä silmällä pitäen Pellander halusi saada erityisesti puhekielen taitoaan sujuvammaksi. Matkat Turkuun tuttavaperheeseen lisäsivät varmuutta suomen kielen puhumiseen ja loivat vahvan Suomi-siteen.

Lukion ensimmäisen vuoden Pellander vietti vaihto-oppilaana Australiassa, missä englannin kielitaito hioutui. Ruotsin kieli tuli mukaan myöhemmin opiskeluaikoina Turussa ja tutkijavaihdossa Tukholmassa. "Opiskelin ruotsin alkeet Åbo Akademin 'Swedish for Foreigners' -kurssilla, koska suomeksi ruotsin alkeita ei voinut opiskella!", hän muistelee. Kielen osaamisen hän koki tärkeänä. Ruotsin kieli on lähempänä saksaa, joten oppiminen oli helppoa. Varmuus ruotsin puhumiseen tuli Tukholman aikana. Virkamiesruotsin hän suoritti osana opiskeluaan Turun yliopistossa.

Ensin tie vei kuitenkin kolmeksi vuodeksi Marburgin yliopistoon opiskelemaan media- ja tutkimusta, valtio-oppia sekä saksan kieltä ja kirjallisuutta. Pellanderista piti tulla toimit-

taja, mutta opiskeluaikanaan hän tutustui suomalaiseen mieheen ja tuli ensin ERASMUS-vaihtoon Turkuun. Suomalainen yliopistomaailma ja opiskelu viehättivät häntä niin paljon, että vuonna 2003 hän haki pääsykokeiden kautta opiskelemaan poliittista historiaa Turun yliopistoon. Sivuaineiksi valikoituivat mm. monikulttuurisuus ja siirtolaisuus sekä sukupuolentutkimus. Tähän vaikuttivat osaltaan omat kokemukset ylijärjestyksen jälkeen, mutta erityisesti Pellander koki siirtolaisuuden kysymykset olennaisiksi osaksi ihmiskuntaa. Liikkeellä on oltu aina. Hänen mukaansa muuttoliikkeiden ymmärtäminen ja niiden tutkiminen ovat tärkeitä tasavertaisuuden ja ihmisoi-keuksien näkökulmasta. Maisteriksi Saara Pellander valmistui Turun yliopistosta 2006.

Pro gradu –tutkimuksessaan Pellander haastatteli Suomeen adoptoituja ja 1970–1980-luvulla lapsuutensa eläneitä, joiden toinen tai molemmat vanhemmat olivat kotoisin Etelä- ja Kaakkois-Aasiasta. Graduaan hän kirjoitti osaksi Siirtolaisuusinstituutin Linnankadun tiloissa. Instituutin nykyinen tutkimusjohtaja Elli Heikkilä oli hänen toinen graduohjaajansa.

Työssään Pellander havaitsi, miten monet haastateltavat olivat kokeneet sukupuolittettua rasismia ja joutuivat usein todistelemaan suomalaisuuttaan. Pellanderin omat kokemukset Saksasta tullessa opiskelijana olivat usein toisenlaisia. ”Moni ei uskonut, että olen kotoisin Saksasta, koska osasin suomea ja saksalaisen sukunimikin kuulosti suomenruotsalaiselta”, hän kertoo. Kulttuurisesti hän koki olevansa saksalainen. Molemmat taustat olivat kuitenkin vahvasti läsnä. Saksassa nuoruutensa viettänyt opiskelija joutui välillä tilanteisiin, missä opiskelukaverit eivät voineet ymmärtää, ettei hän tiennyt esimerkiksi kuka on Matti Nykänen, hän nauraa. Nyt, 18 vuotta Turussa asuneena hän tuntee paremmin suomalaista poliittista keskustelua ja populaarikulttuuria. Saksassa perheensä luona vieraillessaan hän on huomannut asettelman kääntyneen toisin päin: jotkut asiat Saksassa tuntuvat vierailta.

Väitöskirjan tekopaikaksi valikoitui Helsingin yliopisto. Pellanderin väitöskirja tarkasteli perheenyhdistämistä Suomessa ulkomaalaislain ja siihen liittyvän keskustelun kautta. Pellander analysoi media-aineistoa ja Maahanmuuttoviraston ja ulkomaalaispoliisien lain tulkintoja sekä hallinto-oikeuden tapauksia kielteisistä päätöksistä.

Helsingin yliopiston aikana Pellander työskenteli mm. Suomen Akatemian strategisen rahoituksen GLASE (Multilayered Borders of Global Security) konsortioprojektissa, ja The Nordic welfare state: Historical Founda-

tions and Future Challenges (NordWel) huippututkimusyksikössä sekä EUBORDERSCAPES EU-projektissa, vain muutamia mainitakseni. Vierailevana tutkijana hän on toiminut Goethe-yliopistossa Frankfurtissa sekä Tukholman yliopistossa.

Pellander kehitti erityisesti pohjoismaisia yhteistyökuvioita perustamalla mm. nuorten tutkijoiden pohjoismaisen verkoston. EU- ja Suomen Akatemian hankkeissa Pellander pääsi työskentelemään monien arvostettujen tutkijoiden kanssa. Tätä kautta hän on tutustunut myös useisiin instituuttilaisiin sekä tutkimus- että julkaisuyhteistyön merkeissä.

Viime vuodet Pellander on työskennellyt Tampereen yliopiston tutkijakollegiumissa. Pellander kehuu tutkijakollegiumia ihanana paikkana, jossa on ollut vapaus tehdä omaa tutkimusta. Monitieteellinen työskentely-yhteisö on ollut erilainen kuin perinteisesti lokeroituneet yliopiston oppiaineet, joilla on vahvat perinteet.

Siirtolaisuusinstituutin Pellander kokee omaksi paikakseen, osaltaan juuri monitieteellisyytensä ansiosta. Tämän hän uskoo tulevaisuudessa lisääntyvän myös yliopistoissa. ”Siirtolaisuusinstituutin yksi vahvuus on historiallisen siirtolaisuuden tarkastelun yhdistely nykypäivän kysymyksiin”, hän sanoo. ”Siirtolaisuusinstituutissa tutkitaan siirtolaisuutta ja muuttoliikkeitä erittäin laaja-alaisesti, mikä on poikkeuksellista.” Erityisesti hän mainitsee maan sisäisen liikkuvuuden, ulkosuomalaiskysymykset ja suomenruotsalaisen muuttoliikkeen tutkimuksen. ”Olen tullut oikeaan paikkaan, edustan monitieteellisyyttä”, Pellander hymyilee. Pendelöinnin vähentyminen ei haittaa sekään. ”On ihana ajatus työskennellä Turussa!”, hän sanoo. Instituutin uudet tilat saavat Pellanderilta kehuja. ”Sijainti Hämeenkadulla on upea! Eri yhteistyötahot, yliopistot ja Turun kaupunki ovat lähellä. Paikka sijaitsee kaiken ytimessä. Lisäksi tilat tuntuvat toimivilta.” Pellanderin mukaan esimerkiksi kirjaston uudet tilat tulevat ihan eri tavalla oikeuksiinsa, ja arkiston tilat on hyvin mietitty.

Siirtolaisuusinstituutin toimitusjohtajuuden Pellander näkee näköalapaikkana siirtolaisuuden tutkimukseen. Monenlaiset näkökulmat ja asiantuntijaorganisaatioissa työskentely erilaisten ihmisten kanssa ovat äärimmäisen innostavia. ”Instituutissa on hyvä ja tiivis työyhteisö, jossa on hyvä ilmapääpiiri”, Pellander on huomannut. ”Pellander näkee Siirtolaisuusinstituutin toimintaedellytykset erittäin hyvinä. ”Siirtolaisuusinstituutissa tehdään relevanttia ja tärkeää tutkimusta. Haluan varmistaa, että kehitys jatkuu”, linjaa Pellander. ”Odotan innoissani tulevaa syksyä!”

In Memoriam

Pertti Paasio

1939–2020

Huippupoliitikko ja humanisti oli myös siirtolaisuuden moniosaaja

Kuva: Instituutin arkisto.

Pertti Paasio syntyi poliitikkoperheeseen Helsingissä 2.4.1939. Muutto Turkuun koitti kolmevuotiaana, kun isä Rafael Paasio valittiin Turussa ilmestyvän Sosialisti-lehden (vuodesta 1951 Turun Päivälehti) päätoimittajaksi. Rafael Paasio toimi kansanedustajana lähes 30 vuotta ja pääministerinäkin pariin otteeseen. Ei siis ihme, että Pertti kiinnostui jo teini-iässä yhteiskunnallisista kysymyksistä. Turun kaupunginvaltuustoon hänet valittiin ensimmäisen kerran 24-vuotiaana vuonna 1964. Valtiotieteen maisteriksi Pertti Paasio valmistui Turun yliopistosta vuonna 1968.

Pertti Paasion yhteiskunnallinen ura oli komea: hän toimi pitkään kansanedustajana, ministerinä ja europarlamentaarikkona. Turkulaisittain on myös tärkeää huomata hänen pitkä vaikuttamistyönsä Turun kaupunginvaltuustossa, joka kulminoitui valtuuston puheenjohtajuuteen vuosina 2003–2006.

Pertti Paasio oli aktiivinen kulttuurin kuluttaja ja tuottaja. Hän oli innokas amatöörivalokuvaaja – Pertti ja kamera olivat tuttu näky vaikkapa Brasilian suomalaisalueilla tai amerikkansuomalaisen FinnFesteillä. Toisaalta erinomaisena kirjoittajana ja tarinankertojana Pertti julkaisi useita kirjoja ja artikkeleita.

Pertti Paasio oli mukana useissa kansalaisjärjestöissä. Yhdistystoiminta ei ollut hänelle pakkopullaa, vaan Pertti oli aidosti johtamansa järjestön ja sen kohteena olevien ihmisten asialla. Niinpä Pertti Paasio toimi puheenjohtajana mm. Suomi-Etelä-Afrikka Seurassa ja Suomi-Kuuba-seurassa. Siirtolaisuuskysymyksiin hän otti kantaa toimiessaan Ulkosuomalaisparlamentin puhemiehenä ja Suomi-Seuran puheenjohtajana (1998–2010), sekä Siirtolaisuusinstituutin hallituksen puheenjohtajana (2001–2010). Hänen aikanaan ikuisuuskysymyksenä ollut kaksoiskansalaisuus toteutui Ulkosuomalaisparlamentin aktiivisen toiminnan tuloksena vuonna 2003. Paasion puheenjohtajuuskaudella Siirtolaisuusinstituutti muutti Eerikinkadulle ”omaan taloon”. Monien kiertolaisuusien jälkeen tutkimus-, seminaari- ja näyttelytilat löytyivät saman katon alta. Pertin aktiivinen

toiminta ja yhteistyökykyisyys antoivat tukevan selkänöjan instituutille ja sen henkilökunnalle talon toimintaa kehitettäessä.

Pertti osasi vaikuttamistyön. Kun vuonna 2010 ryhdyin instituutin johtajana hankkimaan Eerikinkadun toimitalomme viereen siirtolaisuuspuistoa ja -muistomerkkiä, koh-tasi hanke kaupungin nimistötoimikunnassa vastustusta. Paikkaa pidettiin pienenä, ja kilometritolppaa vähäisenä muistomerkkinä. Asiaa ei auttanut, vaikka kerroin anomuksessamme tolpnan olevan Toholamminkunnan lahja instituutille ja Turulle. Toholammilta lähti eniten amerikkansiirtolaisia väestöpohjaan verrattuna. Parin turhan nimistötoimikunnan kokouksen jälkeen Pertti tokaisi ulos mennessämme: ”*Seuraava kokous kutsutaan instituuttiin ja tarjoamme tosi hyvät kahvit. Istumme kokouksessa niin kauan kun kehtaamme. Ja kyllä me kehtaamme*”. Usean tunnin väsytystaktiikkamme seuraavassa kokouksessa auttoi. Siirtolaisuusmuistomerkki ja puisto vihittiin USA:n itsenäisyyspäivänä 4.7.2011 suurlähettiläänä läsnä ollessa.

Pertti Paasio oli aktiivisesti mukana turkulaisessa ”Rafaelin enkelit” -laulu-yhtyeessä, jonka repertuaari koostuu vanhoista työväen- ja rauhanlauluista sekä Ruotsin metsäsuomalaisen elämästä kertovista lauluista. Ruotsin rakastettu työläisrunoilija Dan Andersson (1888–1920) omasi metsäsuomalaiset sukujuuret. Hän kirjoitti useita runoja Finnmarkenin suomalaisista. Tunnetuimpiin Anderssonin runoihin kuuluu ”Joululaulu Suomalaismetsissä”. Thorstein Bergmanin säveltämä laulu oli Pertti Paasiolle erityisen läheinen.

*”Niin lempeinä onnesta tähtien aikaan
me maailman vihalta säästäisimme
ja tähtien alla me nousemme yhdessä
harras on tunteemme pyhässä yössä:
Siis: näille ja maalle ja taivaalle, meille;
ylös tuoppimme nyt, toverit!”*

Sanoitus Dan Andersson, suomennos Hector ja Tommi Tabermann. Laulu tunnetaan myös nimellä ”Joululaulu Finnmarkenissa”.

Ismo Söderling, kollega ja ystävä

In Memoriam

Risto Laakkonen

1939–2020

Virkamies siirtolaisten puolesta
vierasvihaa vastaan

Kuva: Instituutin arkisto.

Tietä pitkin käveli jämerin askelin pitkä mies, piippu suussa ja salkku kädessä. *"Ajoin auton puuhun – auto romuna ja tuliaiset valuivat ojaan"*. Tapasin Risto Laakkosen ensimmäisen kerran Metallityöväenliiton kurssisessuksessa Murikassa vuonna 1975. Suomesta oli muuttanut Ruotsiin satojatuhansia kansalaisiamme. Työministeriö oli käynnistänyt suuren siirtolaisuuden tutkimusprojektin. Murikkaan oli kokoontunut työministeriön toimistopäällikön Altti Majavan johdolla parikymmentä siirtolaisuustutkijaa keskustelemaan aiheesta ja esittelemään tuloksiaan. Saimme Suomen Tukholman suurlähetystön työvoima-attasealta Risto Laakkoselta seikkaperäisen selvityksen ruotsinsuomalaisten tilanteesta. Illalla saunan jälkeen olikin kulttuurin vuoro: Risto oli hakenut autostaan kitaran ja kertoi laulesimerkkien kautta juutalaisten keskitysleirivankien musiikista. Nuoret tutkijat saivat tietoa monikulttuurisuudesta ja siihen liittyvistä synkistä puolista – mutta myös toivosta ja rauhasta.

Risto Laakkonen syntyi kaksikieliseen perheeseen Karjaalla. Hän suoritti hyvin arvosanoin keskikoulun, mutta piti sen jälkeistä koulunkäyntiä turhana. Risto aloitti työuransa SISU-kuorma-autotehtaalla metallimiehenä. Opiskelua Risto ei suinkaan hyljeksinyt, vaan hän ahmi historiaa, kieliä ja kulttuuria jatkuvasti. Kun Risto jäi eläkkeelle vuonna 2004, hän lahjoitti käsikirjastonsa Siirtolaisuusinstituutille. Sadat kirjat saivat instituutista uuden kodin.

Risto oli pian työpaikkansa pääluottamusmies ja Karjaan kaupunginvaltuutettu. Siitä aukesi yhteiskunnallinen ura SAK:n nuorisosihteeriksi. Tehtävä tarjosi hyvän näköalan maamme politiikan huipulle. Suuret joukkomuutot Ruotsiin merkitsivät ruotsinsuomalaisen vähemmistön syntyä. Tukholman suurlähetystöä vahvistettiin perustamalla vuonna 1972 diplomaatin statuksen omaava työvoima-attasean virka. Risto nimitettiin tehtävään, ja hän kiersi suomalaisyhteisössä neuvomassa ja auttamassa. Risto palasi Suomeen vuonna 1985. Työvoimaministeriön

neuvottelevana virkamiehenä hänestä tuli nopeasti maamme siirtolaisuuspolitiikan avainhenkilö. Riston työtä ohjasi maahanmuuttoon ja maahanmuuttajiin liittyvä inhimillinen näkökulma – hän oli aina valmis julkisuudessa virkamiehenä puolustamaan ja tukemaan tulijoita sekä heidän perheitään.

Risto Laakkonen oli lukemattomien siirtolaisuuskomiteoiden ja neuvottelukuntien koordinaattori ja vastuuhenkilö. Riston kokemusmaailma oli kaksinainen: hän näki maahanmuuton voimavarana ja pakolaisuuden humanina haasteena, mutta hän ymmärsi myös realiteetit. Niinpä kun Siirtolaisuusasiain neuvottelukunnassa saatettiin joskus innostua keskustelemaan työvoimamaahanmuuton vapauttamisesta 1980-luvun loppuvuosien talousbuumin siivittämänä, saattoi Risto vetäistä haikut piipustaan ja tokaista, että *"varrotaan vähän, tuo ei mene läpi"*. Vastavasti se, mitä mietintöihin kirjoitettiin, toi muutoksia tai sai ainakin aikaan vakavan yhteiskunnallisen keskustelun.

Risto Laakkonen oli Siirtolaisuusinstituutin hallituksen jäsen vuosina 1987–1997. Istuin itsekin hallituksessa hänen viimeisinä työvuosinaan. Tuolloin Suomi oli maahanmuuton osalta "löydetty": inkeriläiset, vietnamilaiset ja somaliyhteisöt kasvoivat, Suomesta oli tulossa monikulttuurinen maa. Riston laaja historian ja yhteiskunnan tuntemus sekä Ruotsista saatu käytännön kokemus olivat korvaamattomana apuna, kun instituutissa toteutettiin suuria näyttelyitä, symposioita ja tutkimushankkeita.

Vielä eläkkeellä ollessaankin Risto Laakkonen oli aktiivisesti mukana yhteiskunnallisessa siirtolaisuuskeskustelussa. Hän vierasti – suorastaan karsasti – populismia ja vierasvihaa. Hänen maailmankuvansa keskiössä olivat ihmisoikeudet, tasa-arvo ja rauhantyö. Risto ei vain puhunut näiden arvojen puolesta, hän teki niiden eteen työtä koko elämänsä.

Ismo Söderling, kollega ja ystävä

In Memoriam

J. Donald Wilson

1936–2019

Sillanrakentaja Suomen ja
Kanadan välillä

Kuva: Seppo Virtanen.

Kanadan kasvatus- ja koulutusjärjestelmien professori J. Donald Wilson menehtyi vaikeaan sairauteen 83-vuotiaana 22.12.2019 Ontarion Thunder Bayssa. Hän oli syntynyt 6.7.1936 Hamiltonissa Toronton lähellä. Opin tuntemaan hänet vuodesta 1972 lähtien, jolloin tapasin hänet ensi kerran juuri kanadansuomalaisten pääkaupungissa Thunder Bayssa. Läheinen yhteytemme jatkui viimeisiin viikkoihin asti. Näiden vuosikymmenten aikana Donald Wilsonista tuli myös aito Suomen ystävä, vaikka hänellä ei ollut juuria Suomeen.

Itse asiassa Don oli "a Finn-wannabe" kuten hän kutsui itseään muun muassa maaliskuussa 2019 lähettämässään kirjeessä, jossa oli mukana lehtileike Suomen nimeämisestä maailman onnellisimmaksi maaksi, silloin jo toista kertaa peräkkäin. A Finn-wannabe – luonnehdintaa ovat myös hänen kanadalaiset kollegansa käyttäneet muistokirjoituksissaan.

Miten ja miksi Donald Wilsonista tuli vuosikymmenten kuluessa "melkein suomalainen"? Hänhän suoritti kaikki akateemiset tutkintonsa Kanadassa: B.A. 1959 (University of Western Ontario), M.A. 1964 (University of Toronto) ja Ph.D 1971 (University of Western Ontario). Jo 1960-luvun alkuvuosina hänellä oli opintoja Tukholman, Sorbonnen ja Belgradin yliopistoissa. Ennen varsinaista yliopistouraansa Don työskenteli mm. Kanadan Jugoslavian suurlähettiläänä "toisena tai kolmantena sihteerinä" kuten hän itse asian ilmaisi.

Akateeminen ura vei kuitenkin voiton. Wilsonin väitöskirja käsitteli Kanadan koulutusjärjestelmän historiallisia vaiheita. Tästä rakentui hänen merkittävä ja monipuolinen tieteellinen uransa kanadalaisen yhteiskunnan analysoijana. Kansainvälisyys, maahanmuuttajat ja etnisyys tulivat hänelle tutuiksi näiden tutkimusten myötä. Wilson toimi professorina Lakehead Universityssä Thunder Bayssa 1971–1975 sekä University of British Columbiassa Vancouverissa 1975–1999 eläkkeelle siirtymiseensä asti.

Suomi ja suomalaisuus olivat saaneet Donista otteen jo ennen 1960-luvun puoliväliä, jolloin hän toimi lyhyehkön aikaa Lakehead

Collegen lehtorina silloisessa Port Arthurissa. Vuonna 1973 hän julkaisi ensimmäisen tieteellisen artikkelinsa Matti Kurikasta ja hänen utopiyhteisöstään Kanadan länsirannikolla. Seuraavien vuosien ja vuosikymmenten aikana hän kirjoitti toistakymmentä artikkelia Kurikasta, A. B. Mäkelästä, Sointulasta ja yleensä utopiasosialismista. Hän hyödynsi laajaa Kanadan historian ja yhteiskunnan tuntemustaan näissä kirjoituksissaan, jotka ovat ilmentyneet Kanadassa, Suomessa ja Yhdysvalloissa ja joista pääosa on noteerattu myös Siirtolaisuusinstituutin äskettäin (2019) julkaisemassa laajassa muuttoliikebibliografiassa.

Huolimatta siitä, että Donald Wilson oli maailmanmatkaja ja kansainvälisesti suuntautunut professori, Suomi ja suomalaiset olivat lopulta hänen läheisin ja rakkain sielunmaisemansa hänen oman kotimaansa ohella. Hän palasi varmasti monien yllätykseksi eläkevuosikseen Vancouverista Thunder Bayhin ja samalla kanadansuomalaisen yhteisön ja suomalaistyyppisen maantieteellisen maiseman pariin. Hän ehti vielä kahden vuosikymmenen ajan nauttia kumppaninsa Nancy Fisherin kanssa mm. kulttuurista ja matkustelusta sekä Superior-järven ja sen ympäristön mahtavista maisemista.

Vuoteen 2018 asti Donald Wilson kävi Suomessa, lähinnä Turussa ja Helsingissä, lähes vuosittain, osallistui konferensseihin ja tapasi ystäviään. Hänellä oli läheiset yhteydet Siirtolaisuusinstituuttiin sekä Turun ja Helsingin yliopiston muuttoliike- ja Pohjois-Amerikan historian tutkijoihin. 1970-luvulla hän oli kahteen otteeseen usean kuukauden jakson Turussa ja luennoi sekä Turun yliopistossa että Åbo Akademiassa. Hän oli aidosti kiinnostunut ja perillä suomalaisen yhteiskunnan nykypäivästä historian ohella, mikä loi perspektiiviä hänen luentoihinsa ja esitelmiinsä.

Professori Wilsonilla oli Suomessa runsaasti ystäviä ja kollegoja. Jäämme kaikki kaipaamaan hänen sivistynyttä olemustaan ja antoisia yhteisiä keskustelutuokioita.

Keijo Virtanen

Kirjauutuuksia

Hinta 25 € +
toimituskulut

Pasi Saukkonen

Vimmainen maailma

Kirjoituksia muuttoliikkeestä,
monikulttuurisuudesta ja nationalismista

Kansainvälinen muuttoliike on aina muuttanut maailmaa. Viime aikoina maahanmuutto on vaikuttanut yhteiskuntien elämään ja politiikkaan enemmän kuin koskaan ennen. Turvapaikanhakijoiden ja siirtolaisten tulo Eurooppaan vuonna 2015 aiheutti ennennäkemättömän kansallisten päätösten ketjureaktion ja vavisutti Euroopan unionin perustuksia. Muuttoliikkeen hallinta on vielä pahasti sekaisin.

Läntiset yhteiskunnat, Suomi mukaan lukien, ovat entistä monikulttuurisempia. Samalla uusnationalistiset liikkeet ja puolueet hyödyntävät ihmisten epävarmuutta ja kaipuuta takaisin kansallisvaltioiden maailmaan. Rasistisia näkemyksiä viljellään etenkin sosiaalisessa mediassa, ja niin islamistiseen kuin kansallismieliseen ajatteluun sisältyy äärimmäisiä, fasistisina pidettäviä piirteitä. Elämme vimmaista aikaa.

Tähän kirjaan on koottu erikoistutkija, dosentti Pasi Saukkosen vuosina 2015–2019 julkaisemia Siirtolaisuus-Migration-lehden kolumneja sekä muita kirjoituksia maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja nationalismista. Kirjoitukset kommentoivat ajankohtaisia tapahtumia ja keskusteluja. Ne myös tarjoavat tietoa kirjan teemoista. Teoksen päättää aikaisemmin julkaistun kirjoitus, joka kokoaa tärkeimmät kehityskulut ja katsoo kysyvästi tulevaisuuteen. Mitä tapahtuu seuraavaksi?

Siirtolaisuusinstituutti 2020. Julkaisuja 35. 125 s.

Reijo Rautajoki

Vaiettu vaellus

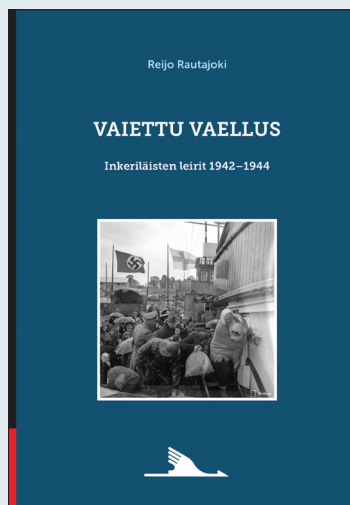
Inkeriläisten leirit 1942–1944

”Suomi kutsuu Teitä inkeriläiset! Siirtonne Suomeen tapahtuu täyden vapaaehtoisuuden pohjalla”.

Näillä julisteilla inkeriläisiä kutsuttiin palaamaan esi-isiensä maahan. Lähtijät täyttivät vapaaehtoisuutta osoittavan anomuksen. Yli 63 000 inkerin-suomalaista pelastettiin sodan keskeltä Suomeen. Inkerin sotapakolaiset siirrettiin Viron kautta Hankoon ja sieltä edelleen kymmenien pakolaisleirien kautta uusiin oloihin. Ihmisille löytyi asunto ja työtä. Kaikki näytti hyvältä syksyyn 1944 saakka.

Vaatus inkeriläisten ja muiden suomalaisten kohtaloiden selvittämisestä Venäjällä on noussut viime aikoina ajankohtaiseen keskusteluun. FT Reijo Rautajoen tutkimus tuo keskusteluun uutta tietoa ja täyttää osaltaan historian valkoisia aukkoja.

Siirtolaisuusinstituutti 2020. Julkaisuja 30. 206 s.

Hinta 30 € +
toimituskulut

Marjo Mela & Markku Mattila

Latvialaiset Suomessa

Nyky-Suomen ja Latvian alueet ovat hyvin pitkään olleet kosketuksissa toistensa kanssa. Kosketus on aikojen saatossa voimakkuudeltaan vaihdellut, mutta se ei ole koskaan tyystin katkennut. Nykyisellään Suomessa asuu noin pari tuhatta latvialaista.

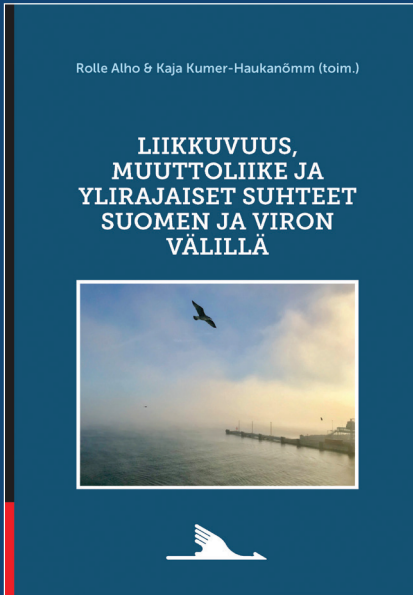
Kirja jakaantuu kahteen osaan. Osassa I luodaan yleiskuva Suomen ja Latvian suhteisiin halki aikojen. Osa II käsittelee Suomessa asuneiden latvialaisten historiaa pieninä tarinoina ennen kaikkea henkilökuvien kautta. Teos valottaa latvialaisia ja latvialaisuutta Suomessa kahdella tasolla: suurten tapahtumien ylätasolla ja toisaalta yksityisten ihmisten kokemuksen ja elämäntarinoiden tasolla.

Siirtolaisuusinstituutti 2019. Julkaisuja 25. 168 s.

Hinta 25 € +
toimituskulut

Julkaisujen tilaukset/Orders: <http://kauppa.siirtolaisuusinstituutti.fi/>

Rolle Alho & Kaja Kumer-Haukanömm
(toim.)

LIKKUVUUS, MUUTTOLIIKE JA
YLIRAJAISET SUHTEET SUOMEN
JA VIRON VÄLILLÄ

Liikkuvuus, muuttoliike ja ylirajaiset suhteet Suomen ja Viron välillä on ensimmäinen kirja-antologia, joka käsittelee Suomen ja Viron välistä muuttoliikettä ja liikkuvuutta sekä näiden maiden välisiä ylirajaisia suhteita. Kirjan 15 lukua käsittelevät aihepiiriä eri yhteiskunnallisten ja humanististen tieteenalojen näkökulmasta. Teos on 19 suomalaisen ja virolaisen tutkijan yhteistyön tulos. Kirjan fokus on 1990-luvulta alkaneessa kehityksessä, jolloin rautaesiripun kaatuminen ja Viron uudelleen itsenäistyminen muuttivat perusteellisesti liikkuvuuden edellytyksiä maiden välillä. Joissakin kirjan luvuissa on kuitenkin pidempi historiallinen perspektiivi. Kirja on julkaistu myös viroin kielellä. Tämän lisäksi kirjan johdantokappale on käännetty englannin kielelle. Kirja on suunnattu sekä akateemiselle että laajemmalle yleisölle.

Siirtolaisuusinstituutti 2020. Julkaisuja 28. 272 s

Hinta 30 € + toimituskulut

Julkaistun tilaus: <http://kauppa.siirtolaisuusinstituutti.fi/>